БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 122 (6051) ИЮНИИН 17 СУББОТО 1950 он

Сэн 20 мунгэн.

Тарилгын хойноhоо харууhа хэхэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэлгэ ба хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса ургуулга, үбhэ хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэлгэ ба ниитын малажалда хүсэд хүрэхэ хэмжээнэй тэжээл суглуулга, колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай бүхы зэмсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын хүдэлмэринүүдтэ саг болзор соонь бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгые гээлтэгүйгөөр, амжалтатайгаар үнгэргэхэ ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбые дүүргэлгэ мүнөө үеын шухалын шухала зорилго мүн гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК тоолоно.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН БҮХЭСОЮЗНА ВЫСТАВКЭДЭ ХАБААДАХА ЭРХЭ ОЛОХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ

Парти, правительствын ба агууехэ Сталинай анхарал оролдолгын ашаар, социалистическэ хүдөө ажахымнай имагта ехэ илалтануудые туйлаад, манайда бэелүүлэгдэжэ байгаа коммунистическэ байгуулалтын бата бэхи үндэhэ hууринуудай нэгэниинь болонхой. Колхозно таряашад Эхэ оронойнгоо эрилтэнүүдые эрхим hайнаар ханган, дайнай шанга туршалгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа гараад, мүнөө түргэн алхамаар, үргэн далайсатайгаар урагшаа дабшажа ябана.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ сталинска программа—ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска пленумэй түүхэтэ шиидхэбэри ба «Колхозно, совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тухай» ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые большевистскээр гүйсэдхэhэнэй үндэhөөр, талха таряанай проблемэ шиидхэгдэжэ, ороohото ба гол техническэ культурануудай ургасань болон дайнай урда тээхи хэмжээе үни үлүүлээ, малай тоо олошоруулха, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха агууехэ сталинска түсэб гүйсэдхэгдэжэ эхилэнхэй.

Советскэ наука, техникын суута ехэ туйлалтануудынь колхозно болон совхозно үйлэдбэридэ нэн үргэнөөр нэбтэрэн дэлгэржэ, город ба деревниин хоорондохи илгаан үдэрhөө үдэртэ улам бага болоно. Московско ба Ленинградска областьнуудай, Украинын болон Кубаниин, мүн ондоошье нютагуудай түрүү колхозууд агрогородуудые барижа эхилээ.

Тиин, социалистическэ деревниин шэнжэ шарайнь бүри культурна, болбосон hайхан боложо байна. Энэ хадаа большевигүүдэй партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро советскэ таряашадай бэелүүлжэ байгаа асари ехэ амжалтануудые бүхы дэлхэйдэ харуулжа байна.

Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, Советскэ Правительство болбол социалистическэ хүдөө ажахын ба тэрэнэй түрүүшүүлэй гайхамшаг туйлалтануудые харуулхэ, бүгэдын шадабари болгохо зорилгоор, 1951 ондо Бүхэсоюзна выставкэ нээхэ тухай шиидхэбэри гаргаhан байха юм. Энэ выставкэдэ хабаадаха эрхэ олохын түлөө мүрысөөн мүнөө хаа хаанагүй үргэдэн дэлгэржэ үргэлжэлhөөр.

Манай республикын аймагууд, колхозууд, МТС-үүд, совхозууд ба бусад организацинууд хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгөөр шэнэ амжалтануудые туйлажа байна. Жэшээлхэдэ, 1949 ондо малажал хүгжөөхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, выставкэдэ хабаадаха бүхы показательнуудые хангаhанай түлөө Хориин аймаг бүхы дээрээ; Байкало-Кударын аймагай Красноярска сельсоведэй Буденныи нэрэмжэтэ колхоз, Бичурын аймагай Еланска сомсоведэй «Улаан Одон» колхоз, Мухаршэбэрэй аймагай Октябрьска сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз, Баргажанай аймагай Усть-Баргажанай сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоз, Кяхтын аймагай. Усть-Киранска сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоз; хүдөө ажахын артельнүүдэй 12 фермэ, тэрэ тоодо: Закаменай аймагай. Цаган-Мориной сомсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой КТФ, Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой ангай фермэ, Иволгын аймагай Гильбэрын сомсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой МТФ, Мухаршэбэрэй аймагай «Красный заган» колхозой СТФ, Байкало-Кударын аймагай Кударинска сельсоведэй «II-я пятилетка» колхозой ОТФ гэхэ мэтэ; Иволгын аймагай «Улаан Оронго» ба Бичурын аймагай «Борец Октября» колхозуудай зүгын пасеканууд; хүдөө ажахын 115 түрүүшүүл, тэдэнэй дунда: Кяхтын аймагай Усть-Киранска сельсоведэй «Большевик» колхозой МТФ-е даагша Гармажап Дугарович Эрдынеев, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Долсон Доржиевна Доржиева, Кударын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша адуушан Раднажап Дулмаевич Гатапов, Заиграйн аймагай «18 партсъезд» колхозой звеньевой Лукерья Прохоровна Шурыгина, Байкало-Кударын аймагай «II-я пятилетка» колхозой ангуушан Иван Егорович Пуховский, Заиграйн аймагай Курбын МТС-эй комбайнуудай механик Михаил Иванович Белых. Түнхэнэй аймагай, «Улаан Торо» колхозой КТФ-е даагша Лопсон Саидуевич Бардуев, Байкало-Кударын аймагай. «18 партсъезд» колхозой моришон Кирилл Александрович Ягунов, Байкало-Кударын аймагай Кабанскын МТС-эй тракторист Павел Васильевич Болдаков ба бусад Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха кандидадууд болгогдон БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор баталагдаа. Эдэ кандидадууд 1950 ондо бүри эршэмтэйгээр ажаллажа, показательнуудаа арбидхаха ёhотой.

Тус выставкэдэ хабаадаха эрхэ олохын түлөө аймаг, колхоз, МТС, совхоз бүхэн, фермэ, бригада бүхэн, туhалбариин ажахы бүхэн, хүдөө ажахыда хүдэлмэрилдэг хүн бүхэн тэмсэхэнь шухала.

Колхозно таряашадай ба хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй энэ патриотическа эдэбхи, үүсхэлые толгойлон, бүгэдэниитын мүрысөөн болгон бадаруулха, үзэгдөө дуулдаагүй ехэ, шэнэ амжалтануудые хангаха гээшэ нютагуудтахи партийна, советскэ ба комсомольско организацинуудай, коммунистнууд болон комсомолецуудай шухалын шухала зорилго мүн.

Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадахаар баталагдаhан кандидадуудай туйлалтануудтай олониитые танилсуулхын тула агитациин бүхы хэрэгсэлнүүдые—ханын газетэ, «дайшалхы хуудаhан», хүндэлэлэй доска гэхэ мэтые бүрин хэрэглэхэ, аймагай газетэнүүдтэ үргэнөөр толилхо, радиогоор саг үргэлжэ дамжуулха шухала.

Выставкэдэ хабаадаха эрхын түлөө социалистическэ мүрысөө бүри ехээр дэлгэрүүлэе!

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Пионерская правда" газетые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Советскэ үхибүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ ба орон соогоо пионерскэ хүдэлөөе хүгжөөхэ тушаа ехэ ба үрэтэ хүдэлмэри хэhэнэйнь түлөө 25 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, «Пионерская правда» газетые Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ШВЕРНИК.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1950 оной июнии 14.

Леспромхозуудай директорнуудай семинар

Пайска туршалгын леспромхозой дэргэдэ Карело-Финскэ ССР-эй леспромхозуудай директорнүүдэй нэгэ hарын семинар хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Семинарта хабаадагшад ой модондо хэрэглэгдэхэ шэнэ механизмуудтай танилсаха, модо бэлэдхэлэй нарин арга шудалха байна.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

Союзай Соведэй 1950 оной июнии 15-ай заседани тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июнии 15-да, үглөөнэй 11 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй гурбадахи заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** түрүүлэгшээр байба.

Союзай Соведэй заседани дээрэ 1950 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай ба 1948 болон 1949 онуудай СССР-эй гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ. Депутат **Н. Д. Ундасынов** (Казахска ССР-эй Алма-Атинска городской округ), депутат **Г. Н. Шубин** (Псковско областиин Псковско округ), **Б. П. Бещев** (СССР-эй зам харилсаанай Министр), депутат **З. А. Лебедева** (Москва городой Сокольническо округ), депутат **П. П. Пантиков** (Краснодарска хизаарай Майкопско округ), депутат **З. Н. Чхубианишвили** (Грузинска ССР-эй Телавска округ), депутат **Б. Ф. Николаев** (Ленинградска областиин Выборгско округ), депутат **М. А. Гедвилас** (Литовско ССР-эй Каунасска округ), **А. И. Бовин** (СССР-эй ой модоной ажахын Министр), депутат **А. П. Ефимов** (Хабаровска хизаарай Хабаровска городской округ) гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Энээгээр Союзай Соведэй гурбадахи заседани хаагдана.

Национальностьнуудай Соведэй 1950 оной июнии 15-ай заседани тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июнии 15-да, үдэшын 6 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо Национальностьнуудай Соведэй гурбадахи заседани болобо.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Ж. Шаяхметов** түрүүлэгшээр байба.

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ 1950 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай ба 1948 болон 1949 онуудай СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ. Депутат **П. С. Прокконен** (Карело-Финскэ ССР-эй Питкяранска округ), **Г. М. Орлов** (СССР-эй ой модоной ба саарhанай промышленностиин Министр), депутат **Ю. Ю. Матулис** (Литовско ССР-эй Мажейскэ округ), депутат **Т. Р. Каримова** (Узбекскэ ССР-эй Ленинскэ округ), депутат **Н. А. Михайлов** (РСФСР-эй Ставропольско округ), **В. Г. Жаворонков** (СССР-эй худалдаа наймаанай Министр), депутат **Н. С. Салин** (Казахска ССР-эй Уральска округ), депутат **М. Я. Волошина** (Украинска ССР-эй Каменец-Подольско округ), депутат **Н. Р. Уразбаев** (Башкирска АССР-эй Янаульска округ), депутат **П. А. Абрасимов** (Белорусска ССР-эй Мозырско городской округ), депутат **Р. Т. Махль** (Эстонско ССР-эй Ракверескэ урда округ), депутат **А. Сарыев** (Туркменскэ ССР-эй Кагановичска округ) гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй гурбадахи заседани хаагдаба.

Советско-Финляндска экономическа харилсаанууд тухай коммюнике

Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондо экономическа харилсаануудые үргэдхэхэ ба бэхижүүлхэ асуудалнууд тушаа тус хоёр оронуудай түлөөлэгшэдэй хоорондо хэлсээнүүд hүүлэй үедэ Москвада болобо.

Дээрэ дурсагдаhан хэлсээнүүдые түгэсхэхын тула Финляндиин Премьер-Министр г-н Урхо Кекконен энэ оной июнии 9-дэ Москва ерэбэ.

Советскэ талаhаа—СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо А. И. Микоян ба Гадаадын Худалдаа наймаанай Министр М. А. Меньшиков, финскэ талаhаа — Худалдаа наймаанай ба Промышленностиин Министр г-н С. Туомиоя ба Финляндиин Худалдаа наймаанай делегациин гэшүүд хэлсээнүүдтэ хабаадаба. Хэлсээнүүд бүринөөр харилсан ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн ба 1948 оной апрелиин 6-да Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондо хани барисаан, хани харилсаан ба харилсан туhалалсалга тухай баталагдаhан Договорой үндэhэ hуури дээрэ экономическа хани харилсаае бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ тушаа хоёр Правительствонуудай хүсэл эрмэлзэлгые баталhан байна.

1951—1955 онуудта товарнуудые табиха тухай СССР-эй болон Финляндиин хоорондо Хэлсээе ба 1950 ондохи товарооборот тухай Протоколые энэ оной июнии 13-да баталжа, тус хэлсээнүүд дүүрэбэ. Хоёр оронуудта ашагтай экономическа харилсаануудые үргэдхэхэ ба хоёр оронуудай хоорондо удаан болзороор товарооборотой бата бэхи үндэhэ hуури байгуулхые хүсэжэ, талануд хадаа 1950 оной январиин 1-hээ 1955 оной декабриин 31 хүрэтэр болзороор Советскэ Союзhаа Финляндида, мүн Финляндиhаа Советскэ Союзда үгтэхэ товарнууд тухай хэлсэбэ.

СССР-эй Правительствын даалгабаряар —СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо А. И. Микоян ба Гадаадын Худалдаа наймаанай Министр М. А. Меньшиков; Финляндиин правительствын даалгабаряар — Финляндиин Премьер-Министр г-н У. Кекконен ба Худалдаа наймаанай ба Промышленностиин Министр г-н С. Туомиоя Хэлсээндэ гар табиба.

Гар табиха үедэ Советскэ талаhаа — СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо А. А. Громыко, Гадаадын Худалдаа наймаанай Министрын Орлогшо М. Г. Лошаков, СССР-hээ Финляндида байгаа Посланник Г. М. Савоненков, СССР-hээ Финляндида байгаа Худалдаа наймаанай түлөөлэгшэ П. Е. Краснов ба бусад, финскэ талаhаа — Финляндиhаа СССР-тэ байгаа Посланник г-н К. Сундстрем, Финляндиин Худалдаа наймаанай Делегациин гэшүүд г-н И. Ньюкопп, г-н Т. Куяла, г-н О. Оркомиес, Москвадахи Финляндска Миссиин Советник г-н Пулкинен гэгшэд байлсаба.

Финляндиин Премьер-Министр г-н Урхо Кекконен Москваhаа мордобо

Финляндиин Премьер-Министр г-н У. Кекконен июнии 15-да Москваhаа мордобо.

Г-н У. Кекконентэй хамта Финляндиин Худалдаа наймаанай ба Промышленностиин Министр г-н С. Туомиоя ба Финляндиин Худалдаа наймаанай делегациин гэшүүд г-нууд Т. Куяла, И. Ньюкопп, О. Оркомиес гэгшэд Москваhаа мордоо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Гадаадын Худалдаа наймаанай Министр М. А. Меньшиков, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо А. А. Громыко, СССР-hээ Финляндида байгаа Торгпред П. Е. Краснов, Москва городой комендант генерал-лейтенант К. Р. Синилов, СССР-эй МВТ-гэй Зүүн ба Центральна Европын оронуудай Управлениин Начальник А. А. Павлов, СССР-эй МИД-эй Европейскэ 5-дахи таhагые даагшын уялгые дүүргэгшэ П. Д. Орлов, СССР-эй МИД-эй Протокольно Таhагые даагша Ф. Ф. Молочков, СССР-эй МВТ-гэй Зүүн ба Центральна Европын оронуудай Управлениин Таhагай Начальник М. К. Артемьев, СССР-эй МВТ-гэй Протокольно Таhагай Начальник Н. И. Кузьминский гэгшэд мордогшодые Центральна аэродром дээрэhээ үдэшөө.

Мүн тэрэшэлэн Финляндиhаа СССР-тэ байгаа Миссиин гэшүүд Посланник г-н К. Сундстрем түрүүтэй ба Москвада аккердитовалагдаhан хэдэн Посольствонууд болон Миссинүүдэй толгойлогшонор мордогшодые үдэшөө.

СССР-hээ Финляндида байгаа Посланник Г. М. Савоненков мордогшодтой хамта Москваhаа мордоhон байна.

Үдэшэлгын үедэ хүндэлэлэй харуул табигдаhан, Финляндиин ба СССР-эй гүрэнүүдэй гимннүүд гүйсэдхэгдэhэн байна.

Аэродром болбол финляндска ба советскэ тугуудаар шэмэглэгдэhэн байгаа.

Г-н Урхо Кекконен гэгшын мэдүүлгэ

Финляндиин Премьер-Министр г-н Урхо Кекконен Москваhаа мордохо дээрээ аэродром дээрэ микрофоной үмэнэ доро дурсагдаhан мэдүүлгэ хээ:

«Эдэ үдэрнүүдтэ Финляндска Худалдаа наймаанай делегацида тон илдам hайнаар хандаhанайнь түлөө Москваhаа мордохо зуураа Советскэ Правительствода баясхалан хүргэнэб.

Эндэ гар табигдаhан худалдаа наймаанай табан жэлэй хэлсээн хадаа Финляндиин хэдыдэшье баталаагүй, худалдаа наймаанай гон ехэ хэлсээн мүн болоно. Энэ хэлсээн хадаа хэдэн арбаад мянган финскэ хүдэлмэришэдые хүдэлмэреэр хангаха байна. Иимэ дээрэhээ бидэнэр, финнүүд энэ хэлсээдэ ханамжатайбди, энээниие хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэбди.

Энэ хэлсээн хадаа хоёр жэлэй урда тээ баталагдаhан эб найрамдал ба харилсан туhалалсалга тухай Договорто гар табилгатай дашарамдуулан соносхогдоhон эб найрамдалай ба хани харилсаанай политикые саашаданъ үргэлжэлүүлгэдэ гайхамшагтайгаар туhалха гэжэ бидэнэр мэдэнэбди».

(ТАСС).

Республикын полинууд дээрэ

Таряанай ургаса hайнаар гарана

1950 ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Тараскин, таряанажалайнь бригадын бригадир нүхэр Базаров) хабарай тарилгые амжалтатайгаар дүүргэжэ, Баргажанай аймаг соо түрүү hуури эзэлбэ. Поли дээрэ гараhанhаа хойшо графигаа ходо дүүргэжэ, мүнөө жэлэй хабарай тарилгын үедэ тус колхоз ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг гурба удаа абаhан байна. Сеялкэшэд Ц. Бадмаев, Д. Очиров, Д. Батуев гэгшэд хабарай полевой хүдэлмэриин эхилхэhээ абаад, hүүл хүрэтэр үндэр бүтээсэ, эрхим шанар туйлабад.

Энэ колхозой таряан hайнаар гаража, бүхы полиёо үдхэн хүхэ ургасаар үргэлжэ хушаба. hаяар, колхозой гэшүүд таряанай буртаг үбhэ түүжэ эхилхэнь.

А. Бурдман, аймагай хүдөө ажахын таhагай главна агроном.

Тракторна түрүү бригаданууд

hаяхан, Баргажанай МТС-тэ тракторна бригадануудай дунда дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаба. Энэ мүрысөөндэ Социалистическэ Ажалай Герой Ч. Б. Бадмаевай хүтэлбэрилдэг бригада илаhан байна. Тус бригада хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй түсэбые 189 процент, hайн шанартайгаар дүүргээ. Мүн хабарай хүдэлмэриин түсэб 162 процент дүүргэhэн Б. О. Будаевай бригада хоёрдохи hуури эзэлhэн байна.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан эдэ бригаданууд мүнөө пар хахалалгые амжалтатайгаар ябуулжа байнхай.

Түсэбhөө гадуур тарина

«Гигант» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Шлыков, партийна организациинь секретарь нүхэр Скворцов) Хориин аймаг соо эгээл түрүүлэн хабарайнгаа тарилгые дүүргээ. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1200 гектарай орондо, 1300 гектарта тарилга хэбэ.

Эдэ колхозууд мүнөө түсэбhөө гадуур тарилга хэжэ, параа хахалжа байна.

Б. Намжилон.

Горючи алмахын түлөө тэмсэл

Ехэ-Кударын МТС-эй № 6 тракторна бригада зөөлэн хахалалгада оруулхада, трактор бүреэр 204,2 га элдүүрилжэ, хабарай полевой хүдэлмэриин түсэб 112,7 процент дүүргэбэ. Мүн энэ бригадынхид 802 килограмм горючи алмаа. Түрүү тракторист нүхэр Игумнов өөрынгөө трактораар 308 га элдүүрилhэн, 714 килограмм горючи алмаhан байна.

Энэ бригадынхид Москвагай солото стахановка Лидия Корабельниковагай үүсхэлые дэмжээд, hара бүри нэгэ үдэр соо алмагдаhан горючяар хүдэлмэрилхэ уялга абанхай.

А. Шатуев.

Комсомолецуудай жэшээ

«Шэнэ байдал» колхозой (Мухаршэбэрэй Октябриин сомон) комсомолецууд «газартаряалангай үндэр культурын бригада» гэhэн нэрэзэргые олохын түлөө республиканска мүрысөөндэ оролсожо, уялгануудые абаhан байна.

Комсомольско эхин организациин секретарь нүхэр А. Эрдынеев үдэрэйнгөө нормые 150 процент дүүргэжэ, колхозникуудай дунда түрүүлэн ябана. Мүн комсомолецууд А. Дашиев, Ц. Жанаева ба Б. Хандажапова гэгшэд нормоёо 125 процент хүрэтэр hайн шанартайгаар дүүргэнэд.

А. Батуев.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба ВКП(б)-гэй ЦК-дэ

1950 ОНДО УРГАСА ХУРЯАЛГЫЕ БА ХVДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДАЙ БЭЛЭДХЭЛНVVДЫЕ VНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

(*Ургэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын июниин 16-най номерто*)

IV. Орооhото болон тоhото культурануудые хуряалга ба бэлэдхэлгэ

25. Ургасые саг болзортонь гээлтэгүйгөөр хуряахыень ба тарая тушааха гүрэнэй түсэбые тогтоогдоhон болзортонь hайн шанартай орооhоор культура бүхэнөөр колхоз ба совхоз бүхэнэй аргагүй дүүргэхэ ябадал хангахыень СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй хлопководствын Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые, бэлэдхэлэй Министерствые, нютагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй органуудые, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

26. СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй хлопководствын Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые советскэ, партийна ба хүдөө ажахын органуудые, совхозууд, колхозууд ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха гэбэл:

а) ехэ ехэ газарта тарянай эдеэшэхые хүлеэнгүйгөөр, тараяе шэлэжэ хуряалгые үргэнөөр хэрэглэн, бүхы колхозуудта ба совхозуудта хуряалгын хүдэлмэрине саг болзортонь дэлгэрүүлхэ ябадал эмхидхэхэ, комбайн болон хуряалгын бусад машинануудые үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха ябадал, комбайнуудые, хуряалгын машинануудые, эмхидхэлэй, техническэ ба бусад шалтагаануудаар зогсоохо ябадал гаргангүйгөөр, хуряалгын машинанууд дээрэ хүдэлмэриджэ байгаа комбайнернууд ба колхознигуудай халаанайнгаа нормонуудые дүүргэхэ ябадал хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ хангаха;

б) хэгдэhэн хүдэлмэриинь хэмжээ ба шанартайнь зохилдуулан, колхознигуудта ажалта үдэрнүүдыень саг болзор соонь ба зүбөөр табижа байхыень наринаар хинан, хуряалгын хүдэлмэри дээрэ ажалай зүб эмхидхэлые ба тоо бүридхэлгые хангаха, ургасын тусгаар тоо бүридхэлые, үйлэдбэриин бригадануудаар, звенонуудта даалгагдаhан культурануудаар — звено звеногоорнь эмхидхэхэ, тиигэжэ хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлhэнэйнь түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэрие колхознигуудта болон МТС-үүдэй трактористнуудта үгэхэ ябадал, совхозуудта — тогтоогдоhон натуральна түлбэри хүдэлмэришэдтэ үгэхэ ябадал хангаха;

в) hуури дээрээ удаан байхадаа түргөөр адхардаг орооhото, тоhото ба эфиротоhото культурануудай эдеэшэлгын хойноhоо харууhа эмхидхэхэ, МТС-үүдтэ комбайнуудай шухала хэрэгтэй зэмсэгүүдые бэлэдхэхэ ба эдэ культурануудые колхоз бүхэндэ саг болзортонь хуряаха ябадал хангаха;

г) кукурузын ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ кукурузын гибриднэ үрhэнүүдэй имагта ехэ удхашанарые хараадаа абажа, кукурузын гибриднэ тарилгые нарин нигтаар ба зүбөөр хуряаха, мүн гибриднэ үрhэнүүдые зүбөөр хадагалха ябадал эмхидхэхэ.

27. Тарая хадаха, сохихо, зөөхэ ба хадагалхадаа гээлтэ хороолто гаргангүйгөөр тараягаа саг болзортонь хуряаха ябадал хангахые нютагай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые, колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха. Энэ зорилгоор:

а) комбайнууд ба молотилкануудые зүбөөр регулировалха ба орооhые нарин hайнаар сохихо ябадал хангаха, хуряалгын простой машинануудаар гү, али гараар сабшагдаhан ургасые хуряалга ба сохилго хоёрой хоорондо забhар гаргахагүй;

б) простой машинануудаар ба гараар тараяе сабшаhан дарыдаа боолто боохо ба тэдэниие бухаллаха, сомохо, тэрээнтэй нэгэн хамта колосуудые наринаар тармаха ба суглуулха;

в) колхозуудта полеводческо бригадануудай бригадирнуудhаа колхозой түрүүлэгшэ, совхозуудта — отделениин эрхилэгшэhээ совхозой директор гурбан үдэр соо нэгэ дахинhаа үсөөн бэшээр хуряагдаhан участогуудые аргагүй тушаажа абаха ябадал тогтоохо;

Комбайнернуудай гэмээр гээлтэ гараhанай түлөө ба муу шанартайгаар хуряаhан участогуудай түлөө комбайнернуудта түлэгдэхэ ажалай түлбэрие 30 процент хүрэтэр доошолуулхыень МТС-үүд ба совхозуудай директорнүүдые уялгалха;

г) обоолhон нойтон тараяе халаангүйгөөр, мүн тарая сохилго ба сэбэрлэлгэ хоёрой хоорондо забhар гаргангүйгөөр комбайнууд ба молотилкануудhаа ороhон бүхы нойтон тараяе тогууд болон сушилканууд дээрэ саг дарыдань хатааха ябадал хангаха;

д) ургасые хамгаалха, тогууд дээрэ, полидо сохигдожо ба зөөгдэжэ байhан тараянай хойноhоо хиналта табиха ябадал эмхидхэхэ, энээнэй тула шэгнүүршэдые, кладовщигуудые, харуулшадые, хаража эрьежэ ябадаг хүнүүдые ба тарая зөөгшэдэй ахалагшадые оложо табиха.

Молотилканууд ба комбайнуудhаа ороhон тараяе, мүн бэлэдхэлэй пунктнуудта ба складуудта тарая зөөхэдөө, тэрээниие аргагүй шэгнэхэ ябадал хангаха, тиихэдээ ургасын зүб тоо бүридхэл хангаха.

28. Бэлэдхэлэй Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые, СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, областьнууд, хизаарнууд ба республикануудай советскэ, партийна ба бэлэдхэлэй органуудые уялгалха гэбэл:

а) тарая ба тоhото культурануудай үрhые бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые колхозууд ба совхозууд бүхэнэй дүүргэхэ хүрэтэрнь тарая тушаалгада колхоз ба совхоз бүхэнэй үдэр бүри хабаадаха ябадал хангажа, ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилэн, тарая ба тоhото культурануудай үрhые бэлэдхэхэ ябадал эмхидхэхэ;

б) тарая, рис ба тоhото культурануудай үрhэнүүдые нарин hайнаар сэбэрлэхэ ба саг болзортонь хатааха ябадал эмхидхээд, hайн шанартай тарая, рис ба тоhото культурануудай үрhэнүүдые гүрэндөө колхозууд, совхозууд ба тараяшадай ажахынуудай тушааха ябадал эмхидхэхэ.

Гүрэндэ тушаалгын пунктнуудта кондиционнобэшэ тараяе тушаажа абаhан гэмтэ нюурнууд, муу шанартай тараяе тушаажа абахыень бэлэдхэлэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые баадхаhан нютагай засагай органуудай хүтэлбэрилэгшэд хатуу харюусалгада хабаадуулагдаха ёhотой;

в) гүрэнhөө колхозууд ба совхозуудай урьhалжа абаhан үринүүдые, мүн МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө гүрэндэ тушаалгаар ба натуротүлбэреэр үнгэргэhэн жэлдэ бии байhан үринүүдые тарая ба тоhото культурануудай тушаагдажа байhан түрүүшын партинуудhаа түлэхэ ябадал хангаха.

Энээнэй hүүлээр тус райондо тогтоогдоhон, бэлэдхэлэй гүрэнэй түсэбтэ орохо эдэ бүгэдэ тушаалгануудтай зохилдуулан, МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө уялгата тушаалга ба натуротүлбэриин орондо бэлэдхэлэй пунктнуудта колхозуудай тушааhан тарая ба үрhые тоолохо, уялгата тушаагдаха тушаалгынгаа түсэбые колхозуудай дүүргээд, зүгөөр хүдэлмэриинь түлөө МТС-үүдтэй натуротүлбэреэр тоосоогүй байгаа hаань, тушааhан тарая ба тоhото культурануудай үрhэнүүд МТС-үүдэй үгэhэн счедуудаар натуротүлбэриин орондо түрүүшын ээлжээндэ тоологдохо байна.

Колхозуудай уялгата ёhоор тушаагдаха тушаалгаар ба МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натуротүлбэреэр орооhото ба тоhото культурануудые тушаалга, мүн тэрэшэлэн колхознигуудай ба тараяшадай ажахынуудай уялгата ёhоор тушаагдаха тушаалга хадаа МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө абаhан уялгануудтай ба счедуудтай зүбөөр тааралдуулагдан, культура культурануудаар тушаагдаха ёhотой, тиихэдэ шэниисэ, хара тараян, рис, бобово культуранууд, гречихэ, просо ба кукуруза болбол эдэ культура бүхэндэ МТС-эй хэhэн хүдэлмэриин түлөө тушаалгаар ба счедуудаар абаhан уялгануудай тогтоогдомол хэмжээгээр тушаагдаха байна, бусад культурануудаар hэлгэлгын тогтоогдомол эквиваленттэй зохилдуулан, тушаагшын шэлэhэн ёhоор тэдэниие орооhото культурануудаар hэлгэжэ болохо байна.

29. Ургаса сэгнэхэ хүдэлмэрие саг болзортонь үнгэргэхэ ба бэлэдхэлэй Министерствын түлөөлэгшэдтэ ургаса тухай тоо мэдээнүүдые тогтоогдоhон гуримаар табиха ябадал хангахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи, ургасые сэгнэхэ гүрэнэй Главна инспекциие уялгалха.

Колхозуудые ургасын разрядуудта оруулха хүдэлмэридэнь бэлэдхэлэй Министерствын түлөөлэгшэдтэ шухала туhаламжа үзүүлхыень нютагай партийна ба советскэ органуудые уялгалха, тиихэдэ ургасые доошолуулхые, тиигэжэ натуротүлбэриин хэмжээе зорюутаар доошолуулхые hэдэhэн, гүрэндэ харша али бүхы hэдэлгэнүүдые усадхаха.

30. МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө түлэгдэхэ натуротүлбэрие тооложо гаргахын тула орооhото культурануудаар колхозуудые ургасын разрядуудта оруулха ябадал Сибириин, Уралай, Казахстанай, Дальна Востогой ба Дунда Азиин районуудаар хоёр неделиин болзорто, бусад бүхы областьнуудаар, хизаарнуудаар ба республикануудаар —10 хоногой болзорто ургасые сэгнэхэ районууд хоорондын инспекторнүүдhээ орооhото культурануудай ургаса тухай тоо мэдээнүүдые абаhананайнгаа hүүлээр хангахые ба колхозуудые ургасын разрядуудта оруулhан тухай мэдээсэлнүүдые МТС-үүдэй директорнүүдтэ сүүдхын болзор соо барюулхые бэлэдхэлэй Министерствые уялгалха. Колхозуудые ургасын разрядуудта оруулха тухай бэлэдхэлэй Министерствын түлөөлэгшэhөө мэдээсэлнүүдые абаhанайнгаа hүүлдэ табан хоногhоо хойшо бэшэ болзор соо МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө, тиин тарая хадалга, комбайнаар хуряалга, сохилго, тарая сэбэрлэлгэ ба зөөлгөөр—эдэ хүдэлмэринүүдые дүүргэhэн үдэрhөө эхилэн 10 хоногhоо хойшобэшэ болзорто колхозуудта счедуудыень барюулха ябадал МТС-үүдэй директорнүүд хангаха ёhотой.

Колхозуудта ургасын разрядуудые тогтоолго болотор МТС-үүдэй харьяата колхоз бүхэндэ МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натуротүлбэри авансаар үгэхэ счет хуряалга эхилхын урда тээ барюулхые МТС-үүдэй директорнүүдые уялгалха.

МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натуротүлбэри зүбөөр ба саг болзортонь тооложо гаргаха ба гүйсэдөөр түлүүлжэ абахын түлөө, тогтоогдоhон болзорто колхозуудта счет барюулха ба үгтэhэн счедуудайнь ёhоор, тарая ба бусад культурануудые колхозуудай тушаахын хойноhоо гүрэнэй урда харюусалгатай байhан тухайнь МТС-үүдэй директорнүүдтэ, гүрэндэ уялгата ёhоор тушааха түсэбэй дүүргэлтэтэй нэгэн адляар натуротүлбэрие гүйсэд түлүүлжэ абахын түлөө харюусалгатай байhан тухайнь—бэлэдхэлэй Министерствын районно түлөөлэгшэдтэ уридшалан hануулха.

31. Ерэхэ жэлэй тарилгын түсэбые дүүргэхэдэ шухала хэрэгтэй үрhэнүүдhээ гадна, элитын үрhэнүүдэй бүхы ургасые Главзаготзерногой бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаахыень СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые, селекционно станцинуудай, научно-туршалгын эмхи зургаануудай, элитэ үрhэнэй ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха, зүгөөр, тогтоогдоhон условинуудаар үрhэнэй участогуудhаа абтаhан үрhэнүүдhээ гадна, сортовой үрhэнүүдэй бүхы ургаса тушаахыень—райсемхозуудые уялгалха. Гүрэндэ тушаагдаха үрhэнүүдэй сортовой шанарынь тогтоогдоhон кондицитай байха ёhотой.

32. Бэлэдхэлэй Министерствые уялгалха гэбэл:

а) сортовой үрhэнүүдые бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтэhээ дулдыдангүйгөөр, уялгата ёhоор тушаалгын ба МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натуротүлбэриин орондо колхозууд ба совхозуудай-райсемхозуудай тушааhан сортовой үрhэ бэлэдхэхэ. Сортовой тараяе сорт сортнуудаарнь ба категоринуудаарнь, тэдэниие бэе бэетэйнь холингүйгөөр ами амяарынь складта хэхэ ябадал хангаха;

СССР-эй хүдөө ажахын Министерствын совхозуудай ба мориной заводуудай тарая тушааха түсэбөө бүхыдөө дүүргээ, дүүргээгүйшье hаань хамаагүй тараябэлэдхэлэйнгээ түсэбые дүүргэhэн ба үрhэнэй фондые хааhан мориной заводуудhаа ба семеноводческо совхозуудhаа эдеэ хоолой тараяе фуражна тараягаар hэлгэжэ абажа байха.

33. Хуряалгын үедэ колхознигуудта ба колхозууд доторой ажахын хэрэгсэлдэ гаргашадхын тула бэлэдхэлэй түсэб дүүргэхэhээнь урда тээ 15 процент тарая, 10 процент рис, 5 процент наран сэсэг, 15 процент хартаабха ба овощь гүрэндэ тушаалгын пунктнуудта бодото дээрээ тушаагдаhан эдэ продуктнуудhаа гаргажа үгэхын хойноhоо, мүн олоhон ажалта үдэрнүүдтэйнь зохилдуулан колхознигууд ба трактористнуудые зүбөөр авансировалхын хойноhоо хиналта табихыень советскэ, партийна, бэлэдхэлэй ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

34. 1950 ондо урданайнь хэбээр үлөөхэ гэбэл:

а) комбайнаар хуряалгын тогтоогдоhон түсэбые hайн шанартайгаар дүүргэхэ ябадал хангаhан МТС-үүдэй участково механигуудта натураар шан үгэхэ тушаа 1949 ондо байhан гуримые, мүн клевер ба люцерны үрhэ сохихо ба сэбэрлэхэ молотилкануудаар, лён, улhа хуряаха ба лён улhа сохижо сэбэрлэхэ машинануудаар МТС-үүдтэ хүдэлмэрилжэ байhан машинистнуудай түлбэриин гуримые эдэ хүдэлмэринүүд дээрэ тэдэнтэй хамта хүдэлмэрилжэ байhан трактористнуудай бии байhан нормонуудые дүүргэhэнэйнь түлөө ажалта үдэрнүүдээр түлэхэ, ажалта үдэрнүүдые ба расчедуудые гаргаха гуримые, мүн МТС-үүдэй трактористнуудта тогтоогдоhон хэмжээгээр мүнгэн ба натуральна түлбэриин гарантийна минимумые урданайнь хэбэр үлөөхэ;

б) совхозуудай, селекционно станцинуудай ба мориной заводой, трактористнуудай ажалай түлөө натураар түлэхэ түлбэриин 1949 оной гуримые үлөөхэ, энэ гуримай ёhоор, комбайново хуряалга дээрэ байhан трактористнууд мүнгэнэй түлбэриhөө гадна, тэдэнтэй хамта хүдэлмэрилжэ байhан комбайнернуудта тогтоогдоhон хэмжээнэй ёhоор, натуральна түлбэрие тараягаар абаха байна;

в) комбайнернуудай, тэдэнэй туhалагшадай ба унаhан тараяе комбайнаар хуряалгада хүдэлмэрилжэ байhан трактористнуудай ажалай түлбэрие тараянай хэбтэhэнэй хэмжээе ба тэрэниие хуряаха бэрхэшээлые хараадаа абажа, нормальна тарая хуряалгада бии байhан сэгнэлтэдэ орходоо 40 процент хүрэтэр дээшэлүүлхые хараалhан СССР-эй Совнаркомой 1944 оной августын 12-ой № 1076 тогтоолой хоёрдохи пунктые хүсэндэнь үлөөхэ.

г) комбайнуудтайгаар ба хуряалгын простой машинануудтайгаар болон комбайнуудай моторнуудтайгаар хүдэлмэрилжэ байhан тракторнуудта тогтоогдоhон, хэбтэhэн тарая хуряахадань гаргашалагдаха горючи гаргашалгын нормые дээшэлүүлхэ гэhэн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1948 оной июлиин 21-нэй № 10000 захиралтаар хараалагдаhан гуримые үлөөхэ.

V. Сахарна свёкло хуряалга ба бэлэдхэлгэ

35. Сахарна свёклын үндэр ургаса абахын, хуряалгые саг болзор соонь үнгэргэжэ, свёкло таридаг колхоз ба совхоз бүриин гүрэндэ свёкло тушааха түсэбые заатагүй дүүргэхын зорилгоор, свёклын тарилгые буртаг үбhэнhөө сэбэрлэхэ, ряд хоорондын элдүүрилгэ үнгэргэхэ, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдээр нэмэлтэ тэжээл үгэхэ, хүдөө ажахын культурануудай хоротонтой тэмсэхэ хэмжээнүүдые хараалха, уhалагдадаг участогай свёклые саг болзор соонь уhалха ябадал хангахые СССР-эй хүдөө ажахын Министерство, СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерство, свёкло таридаг областьнуудай, хизаарнуудай ба республиканууддай партийна, советскэ органуудые уялгалха.

36. Сахарна свёкло малталгые ба тэрэниие заводуудта, свёкло бэлэдхэлэй пунктнуудта зөөлгые дүүргэхэ иимэ болзорнуудые баталха гэбэл:

	малталга	зөөлгэ
Украинска ССР	октябриин 25	ноябриин 5
Молдавска ССР	ноябриин 1	декабриин 1
Курска, Воронежско, Тамбовско, Пензенскэ областьнууд	октябриин 20	декабриин 15
Узбекскэ ССР, Казахска ССР ба Киргизскэ ССР	ноябриин 15	декабриин 15
Грузинска ССР, Армянска ССР ба Краснодарска хизаар	ноябриин 10	декабриин 1
Литовско ССР, Латвийска ССР, Эстонско ССР ба Белорусска ССР	октябриин 20	ноябриин 1
Алтайн ба Красноярска хизаарнууд, Новосибирскэ область ба Бурят-Монголой АССР	октябриин 10	ноябриин 1
Свёкло таридаг бусад районууд	октябриин 20	ноябриин 20.

Республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, крайгүйсэдкомууд ба облгүйсэдкомууд хадаа свёкло малтаха болзорнуудые свёкло таридаг областьнуудай, хизаарнуудай болон республикануудай районуудта, тиин, районууд дотор колхозуудта баталха ба сахарна заводуудай хүдэлжэ эхилхэ хүрэтэр свёкло бэлэдхэхэ пунктнуудта заводуудай 5 сүүдхэhээ үсөөн бэшэ болзор соо үйлэдбэрилхэ свёклын запас бэлэдхэхэ ба саашадаа сахарна заводуудые свёклоор таhалгаряагүйгөөр хангалгые туйлаха байна.

37. СССР-эй хүдөө ажахын Министерство, СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерство, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд болон свёкло таридаг районуудай облкрайгүйсэдкомуудые уялгалха гэбэл:

а) 1950 оной августын 5-hаа хожомдонгүйгөөр, МТС-үүд ба колхозуудта бии байгаа свёклокомбайнууд, свёклоподьёмнигууд болон зэр зэмсэгүүдые заhабарилга ба бэлэдхэлые дүүргэжэ, свёкло хуряалга дээрэ тэдэниие дүүрэн хүсөөрнь хэрэглэхэ;

б) Свёкло малтаhан дарһ тэрэ үдэртөө бэлэдхэлэй пунктнуудта зөөлгые эмхидхэхэ, тиихэдэ зөөгдөөгүй свёклоёо полевой кагатануудта хадагалжа, hайса хушаха.

38. Полевой кагатануудта свёкло хадагалаад, сахарна заводуудта тушааха хүрэтэрөө hайн зандань байлгаhанай түлөө колхозой сахарай кагадчигуудта хүнгэдхэгдэhэн сэнгээр сахарна заводуудай сахар худалдаха тушаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1947 оной октябриин 11-нэй № 3541 тогтоолоор байгуулагдаhан гуримые үлөөхэ. Тэрэшэлэн полевой кагатануудта хадагалhан свёклын центнер бүридэ колхозуудта 25 мүнгэ үгэдэг гуримые үлөөхэ ба свёкло полевой кагатануудта хадагалха ба тэрэнэй хойноhоо харууhалха хүдэлмэридэ ябаhан колхознигуудта энэ мүнгые хубаахыень колхозуудта hайшаан дурадхаха.

39. Свёкло тушаан абадаг пунктнууд ба сахарна заводуудта сахарна свёклын 1950 оной ургасые шэрэхэ түсэбые 215 миллион центнер хэмжээтэйгээр тогтоохо, тэрэ тоодо:

	миллион центнерээр
СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерствын автомобильна траспортаар	100 млн. ц.
Колхозууд ба тараяшадай ажахынуудай морин транспортаар	25 млн. ц.
Колхозуудай автомобильна транспортаар	25 млн. ц.
Республикануудай автомобильна транспортын Министерствонуудэй автомобильна транспортаар	15 млн. ц.
Бэлэдхэлэй Министерствын автомобильна транспортаар (Украинска ССР-эй 30 миллион центнерые оруулалсаад)	45 млн. ц.
Областьнууд хизаарнууд ба республикануудтахи сахарна свёкло шэрэлгэдэ элсүүлэгдэhэн нютагуудай организацинуудай автомобильна транспортаар	5 млн. ц.

1950 оной августын 1-hээ хожомдонгүйгөөр, сахарна свёкло зөөхэ тогтоогдомол түсэбүүдыень область, хизаар ба республикануудта хүргэхые СССР-эй хүдөө ажахын Министерство, СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерствые уялгалха.

40. Республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, крайгүйсэдкомууд ба облгүйсэдкомуудые уялгалха гэбэл:

а) сахарна свёкло зөөлгэдэ хабаадуулагдаhан организаци бүридэ мори унаагаар ба автомобильна транспортаар свёкло зөөхэ табан үдэрэй даалгабаринуудые, тэрэшэлэн автомашина бүридэ сезонно даалгабари баталан үгэжэ, тэрэнэй дүүргэлтые шангаар хинан шалгаха;

б) сахарна свёкло мори унаагаар зөөдэг колхозуудта, мүн колхозуудай автомашинанууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байhан шофернуудта свёкло таридаг полиhоо бэлэдхэлэй пунктнууд хүрэтэрхи талые хараадаа абажа, сезонно нормонууд ба свёкло шэрэхэ болзорнуудые тогтоохо;

в) сахарна свёкло зөөлгын эхилхэhээ 15 хоног урид сахарна заводуудай ба свёклобазануудай автотранспортые ондоо ашаануудые шэрэлгэhээ сулөөлхэ.

Свёкло шэрэхэ болзорой гүйсэд дүүрэтэр свёкло зөөлгэдэ үгтэhэн автомашинануудые ондо ондоо юумэндэ хэрэглэхые хориха.

41. Сахарна свёкло жэгдэрэн тушаалгын үедэ сахарна свёкло тушаажа абахын түлөө бэлэдхэлэй пунктнуудай хүдэлмэрие түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэхэ.

Зам харилсаанай Министерство хадаа сахарна свёкло зөөхэ түсэбэй дүүргэлтые гүйсэд хангаха хэмжээтэйгээр свёкло шэрэхэ вагонуудые саг соонь үгэхэ ябадал хангаха байна.

42. СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерствотэй зүбшэжэ, свёкло тушаалгын үедэ сахарна свёкло тушаагшадые хангахын тулада свёкло бэлэдхэлэй пунктнуудта столовонууд, чайнанууд ба ларёгуудые эмхидхэхыень Центросоюзые уялгалха.

VI. Хлопок хуряалга ба бэлэдхэлгэ

43. 1950 ондо хлопогой үндэр баян ургаса хуряаха ба хуряалгаяа богонихон болзор соо үнгэргэлгые, бүхы колхозууд болон совхозуудай гүрэндөө хлопок-сырец тушааха түсэбөө заабол дүүргэлгые хлопок таридаг областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай партийна ба советскэ органуудай, СССР-эй хлопководствын Министерство ба тэрэнэй нютагай органуудай урда шухалын шухала зорилго болгон табина.

СССР-эй хлопководствын Министерствые ба хлопок таридаг районуудай партийна болон советскэ организацинуудые уялгалха табиха.

а) хлопчатнигай тарилга сагдоронь ба нарин нигта харууhалга эмхидхэхэ, бүхы гол хүдэлмэринүүдээ—рядууд хоорондын элдүүрилгэ ба уhалалгые агротехническэ эгээл hайн болзорнуудта үндэр шанартайгаар үнгэргэхэ, хлопчатнигай тарилгые тракторна культивацида оруулха түсэбөө бэелүүлхэ, мүн хлопчатнигые гэмтээгшэдтэй ба үбшэнүүдтэй тэмсэхэ.

б) хлопчатнигай уhалгые зүбөөр үнгэргэлгын хойноhоо хиналта табиха, уhалалгын, илангаяа уhа халяажа уhалалгын үлүү нормо хэрэглэлгые мүн колхозууд ба совхозуудта тогтоогдоhон уhа хэрэглэлгын түсэбүүдые эбдэлгые гаргахагүй;

в) уhанай газарай хлопчатнигай бүхы тарилга дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ үлэмжэ эртэ болзорто нэмэжэ хэхэ, тиихэдэ нэн түрүүн азотно ба фосфорно үтэгжүүлгэнүүдые тааралдуулгада гол анхаралаа табиха;

г) 1950 оной августын 15-hаа хойшо бэшэдэ хлопок-сырец тушаан абаха талмайе колхозууд ба совхозуудта бэлэдхэхэ, бүхы складской байрануудаа заhабарилжа, сэбэрлэжэ, дезинфекцилжэ дүүргэхэ, шэнэ ургасын хлопок-сырец тушаан абалгада хүсэдөөр бэлэн болохо;

д) хлопогой хуряалгын эхилтэр шэгнүүрнүүдые, ворхочистительнүүдые, грузоуборочно машинануудай заhабарилгые дүүргэхэ ба бүхы колхозуудай, совхозуудай болон заводуудай хлопкосушилкануудые хүсэд бэлэн болгохо, мүн шэнэ хлопокосушилкануудай барилгануудые дүүргэхэ;

е) хлопок сэбэрлэлгын заводууд болон бэлэдхэлгын пунктнуудаар дамжуулан хлопок-сырец зөөлгэдэ шухала хэрэгтэй болохо hабатануудаар, хлопок суглуулгада хэрэгтэй болохо фартугуудаар ба хлопок-сырецын стандартын эталонуудаар хлопок таридаг колхозуудые ба совхозуудые хангаха;

ж) механизированнэ хуряалга хэхын тулада колхозууд ба совхозуудта хлопчатнигай тарилгын талмайе саг соонь илгаха ба бэлэдхэхэ, хлопчатнигай набшаhануудые таhалжа хаяха хүдэлмэри ябуулха, хлопок хуряалгын машинануудай жолоошодые бэлэдхэхэ ба хлопок хуряадаг машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэлгые хангахын тулада хлопогой механизированнэ хуряалгада техническэ хангалта эмхидхэхэ;

з) хлопогой сортнуудые холихо худхаха ба хүсэд эдеэшээгүй хлопок хуряаха ябадал, тэрэшэлэн хуряаха, зөөхэ ба хадагалхадаа ургасын гээлтэ гаргангүйгөөр, буурсагуудайнь задарха хэмжээгээр хлопогые саг соонь хуряаха хэрэгые хангаха.

Узбекскэ ССР, Туркменскэ ССР, Таджикска ССР, Азербайджанска ССР, Армянска ССР-тэ жэлэй түсэбhөө 80 процент доошо бэшээр, Киргизскэ ба Казахска ССР-нүүдтэ 75 процентhээ доошо бэшээр, РСФСР-эй Украинска ССР-эй ба Молдавска ССР-эй хлопок таридаг районуудта 50 процентhээ доошо бэшээр нэгэдэхи ба хоёрдохи сортын эрхим шэлэгдэмэл хло-

(*Ургэлжэлэлынь 3-дахи нюурта*).

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН"
2. 1950 оной июниин 17.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба ВКП(б)-гэй ЦК-дэ

1950 ОНДО УРГАСА ХУРЯАЛГЫЕ БА ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДАЙ БЭЛЭДХЭЛНҮҮДЫЕ ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

(*Түгэсхэл*)

нок-сырецые гүрэндэ тушааха ябадалые хангахын тулада хлопогой хуряалгын шанарта тусгаар анхаралаа хандуулха, тэрээнние шоройэлһээр худхахагүй.

Полевой апробациин тоо мэдээнүүдтэй нарин нигтаар зохилдуулан, ургасаараа эрхим һайн полинуудай үлэмжэ һайнаар болоһон ба дүүрэн сэнтэ үрһэнүүдэй репродукцинуудаар ба группануудаар үрһэнэй хлопок-сырецые хуряаха ба тушааха;

и) ажал хэжэ шадаха бүхы колхознигуудые ба совхозуудай худэлмэрищэдые хлопогой хуряалгада хабаадуулха, ажалые зүбөөр эмхидхэхэ ба хлопок хуряагша бүхэнэй үдэрэйнгөө нормо дүүргэхэ ябадалые туйлаха.

44. Бэлэдхэлэй пунктнуудэй ба хлопок сэбэрлэлгын заводуудай дүүрэн заһабарилгые болон 1950 оной ургасын хлопок-сырец тушаан абалга ба буйлуулгада бэлэдхэлые августын 15 болотор хангаха гэжэ СССР-эй хлопководствын Министерствые, союзна ба автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, хлопок таридаг районуудай крайгүйсэдкомууд ба райгүйсэдкомуудые уялгалха, бэлэдхэлэй шэнэ пунктнуудые, хлопок хадагалха складууд ба талмайнуудые 1950 оной түсэбэй тогтоогдомол хэмжээнүүдээр сентябриин 1-һээ хожом бэшэ барижа дүүргэхэ, тэрэшэлэн хлопок-сырецые тушаан абаха ба хадагалхын тулада складской байрануудые нэмэжэ олохо.

45. Хлопок сэбэрлэдэг заводуудта, бэлэдхэлэй пунктнуудта ба СССР-эй хлопководствын Министерствын бэшэ организацинуудта хабаатай байһан бүхы складской байрануудые СССР-эй хлопководствын Министерстводэ 1950 оной июлиин 1 болотор бусаажа үгэхыень СССР-эй бэлэдхэлнүүдэй Министерствые, хүнгэн промышленностиин Министерствые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалха.

Хлопок тушаан абалгада ба хадагалалгада зорюулагдаһан складской байрануудые хойшодоо ямаршье хэрэгсэлдэ эзэлхэ ябадалые хоримжолхо.

VII. Лён ба улһа хуряалга ба бэлэдхэлгэ

46. Лён-долгунецын ба улһанай ургаса хуряалга саг болзор соонь үнгэргэлгые ба лён-долгунецын ба улһанай волокно болон үрһэ бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбүүдэй дүүргэлтые хангахыень СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, лён таридаг ба улһа таридаг областьнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай партийна ба советскэ органуудые уялгалха. Энэ зорилгоор:

а) лён-долгунецын хуряалга дээрэ бүхы льнотеребилкэнүүдые ба лён хуряадаг комбайнуудые ашаглаха, ургаса хуряалгын эхилтэр МТС ба колхоз бүхэндэ лёные машинаар ба гараар хуряалгын түсэб зохёолго хангаха, машинаар хуряахын тулада сорнягуудгүй сэбэр, эгээл жэгдээр ургаһан эшэтэй лёной участогуудые шэлэхэ, лён хуряадаг комбайн бүхэндэ ба льнотеребилкэ бүхэндэ участогуудые натураарнь даалгаха, лён хуряадаг комбайнуудые ба льнотеребилкэнүүдые худэлмэрилхэ газартань ургаса хуряалгын эхилхэһээ урид табан хоногһоо хожом бэшээр абаашаха;

б) лён хуряадаг машинануудаар хуряалга хэхэдээ эшэнэйнь утабогонёор боолтонуудые сортировалха, тиихэдэ гараар зулгаажа хуряахадаа — хоёр дахин зулгаажа, эшыень утаарнь ба шанараарнь сортировалха ябадал үргэнөөр хэрэглэхэ;

в) лён хуряаха ба улһа хуряаха агрегат бүхэнние хэрэгтэй хүнүүдээр ургаса хуряалгын эхилтэр бүридүүлхэ;

г) комбайнаар лён хуряахадаа, суглуулагдаһан ехэ лён хатаахын тулада хэрэгтэй материалнуудые бэлдэжэ, полевой полконуудые хуряалгын эхилхэһээ хоёр неделиһээ хожом бэшээр түхеэрхэ ябадал хангаха;

д) улһанай нэлэнхыдээ сэсэглэжэ байха үедэ тэрэнэй посконьнуудые гүйсэдөөр шэлэжэ абаха, тиихэдэ үрһэнэй тарилга дээрэ улһанай сэсэглэжэ дүүрэһэн үедэ посконьнуудые шэлэжэ абаха ба үрһэнэй эдеэшэхэ зэргээрнь маторкын хуряалга хангаха, тиихэдээ гээлтэ гаргахагүй;

е) удаадахи жэлдэ лён-долгунец ба улһа тариха талмайнуудые үргэдхэхэ хэрэгтэй байһанние хараадаа абажа, эдэ культурануудай үрһөөр өөһэдынгөө хэрэглэлэ үрһэнэйнгөө участогуудые ургасаhаа колхоз бүхэнэй хангагдахын тулада хэмжээнүүдые абаха;

ж) лён ба улһа сохилгые байгаалиин ямаршье эрхэ байдалда колхоз бүхэнэй хэжэ шадахын тула ба намар-үбэлэй үедэ лёной ба улһанай түрүүшын элдэлгые хэхын тулада сушилкануудаар хангагданхай байхын тула, лён таридаг ба улһа таридаг бүхы колхозуудта лён ба улһа хатааха ба хадагалха байрануудые шэнээр бариха ба бии байһыень заһабарилха ябадал хангаха;

з) улһа таридаг бүхы колхозуудта улһые саг болзор соонь норгохын тулада бии байһан уһан сөөрэмүүдые заһабарилха ба шэнээр бариха ябадал хангаха, сентябриин 15-һаа хожом бэшээр лён-долгунецын бүхы ургасые дэлгээжэ ба норгожо дүүргэхэ, 1950 оной октябриин 1-һээ хожом бэшээр улһа норгожо дүүргэхэ.

47. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1949 оной августын 9-нэй № 3427 Тогтоолоор тогтоогдоһон, лён хуряадаг комбайнуудай бүтээсын нормые ба комбайнернуудай, тэдэнэй туһалагшадай ба трактористнуудай ажалые түлэхэ нормонуудые 1950 ондо хуушаарнь үлөөхэ.

48. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1950 оной мартын 22-ой № 1117 Тогтоолоор тогтоогдоһон ажалай түлбэриин гуримые лён хуряадаг ВНИИЛ—5 гэжэ машинануудай машинистнуудта, фоноплесноповязальна ЖВК—2,3 гэжэ машинанууд дээрэ худэлмэрилдэг машинистнуудта тарааха.

49. Контрактационно договорнуудаар тогтоогдоһон хэмжээгээр ба болзортонь гүрэндэ лёной-пенькагай волокно, лён-долгунецын ба улһанай трестэнүүдые ба үрһэнүүдые тушааха талаар контрактационно договорнуудые колхозуудай ба бусад тушаагшадай дүүргэхэ ябадалые хангахыень СССР-эй бэлэдхэлнүүдэй Министерствые, хүдөө ажахын Министерствые, Центросоюзые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые ба облисполкомуудые уялгалха.

50. Лён ба улһа бэлэдхэлнүүдэй эхилтэр бэлэдхэлэй бүхы пунктнуудые ба лён болон улһа эхин түрүүн элдүүрилхэ заводуудые лён-долгунецын ба улһанай соломконуудай, трестануудай ба волокногой сортнуудай стандартын (эталоной) образецүүдээр хангахыень ба лён таридаг ба улһа таридаг колхозуудые тэдээнтэй танилсуулхыень СССР-эй бэлэдхэлнүүдэй Министерствые, хүнгэн промышленностиин Министерствые ба Центросоюзые уялгалха.

VIII. Лубяной культурануудые хуряалга ба бэлэдхэлгэ

51. СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, лубяной культурануудые таридаг областьнуудай ба республикануудай партийна ба советскэ органуудые ингэжэ уялгалха:

а) бүхы гол худэлмэринүүдые: ряд хоорондын элдүүрилгые, ургасада тэжээл үгэлгые, тиихэдэ уһалагдадаг газартаряалантай районуудта—уһалалгые эрхим агротехническэ болзорнуудта үнгэргэхын тулада, джудай, кенафай, канатнигай ба кендыриин тарилгын хойноһоо харууһа саг соонь ба наринаар хэхэ ябадал хангаха;

б) джудай, кенафай ба канатнигай ургасын эдеэшэхын хойноһоо хиналта эмхидхэхэ ба тэдэнние саг болзортонь хуряалга хангаха, үрһэнэй тарилгые хуряахадаа үрһэ гээхэ ябадал гаргахагүй.

Кенафай ба канатнигай ногоон тарилгые нэлэнхыдээ сэсэглэһэн ба буурсагайнь бии болоһон үедэнь техническэ эдеэшээд байхадань хуряажа эхилээд, богонихон болзор соо дүүргэхэ;

в) колхозуудай ба совхозуудай тариһан джудай бүхы тарилгые 1950 ондо үрһэнэй хэрэгсэлнүүдтэ ашаглаха;

г) кенафай ба канатнигай һаяхан отологдоһон эшэнүүдые ногоон луб болгожо элдүүрилхын тулада үнгэдэг-сэбэрлэдэг НП—9 гэжэ машина дээрэ худэлмэрилхэ колхознигуудые 1950 оной июльдэ бэлэдхэхэ ябадал эмхидхэхэ;

д) хуряалгын эхилтэр морин ба тракторна сенокосилкануудые ба лобогрейкэнүүдые джут, кенаф, канатник хуряаха зэмсэгүүдээр хангаха ба лубяной заводуудта эшэнүүдые абаашажа тушаахан тулада хэрэгтэй транспортна хэрэгсэлнүүдые саг болзортонь бэлэдхэхэ;

е) контрактационно договорнуудаар тогтоогдоһон хэмжээтэйгээр ба болзорнуудта джудай, кенафай ба канатнигай эшэнүүдые гүрэндэ тушааха уялгануудаа колхозуудай дүүргэхэ ябадал хангаха.

52. Лубзаводуудһаа 25 километрһээ холо газарта байһан колхозуудта джудай, кенафай ба канатнигай эшэнүүдые тушаахынь тулада тушаажа абаха пунктнуудые 1950 оной августын 1 хүрэтэр эмхидхэжэ, джудай, кенафай ба канатнигай бэлэдхэлнүүдэй эхилтэр бэлэдхэлнүүдэй бүхы пунктнуудые ба лубзаводуудые эшэнүүдэй сортнуудай стандартын (эталоной) образецүүдээр хангахыень ба лубяной культура таридаг колхозуудые ба совхозуудые тэдээнтэй танилсуулхыень СССР-эй хүнгэн промышленностиин Министерствые уялгалха.

IX. Тамхи ба махорко хуряалга ба бэлэдхэлгэ

53. Тамхи ба махоркын ургасые саг болзор соонь хуряахын ба эдэ культурануудай продукцине бэлэдхэхэ түсэбүүдые заатагүй дүүргэхын зорилгоор СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй эдеэ хоолой Министерствые, нютагуудай советскэ ба партийна органуудые ингэжэ уялгалха:

а) тамхинай ба махоркын тарилгын хойноһоо нарин нигта харууһа хэхэ, хуряалгын эхилхэ саг хүрэтэрхи бүхы үе соо үбһэ түүлгые ба ряд хоорондын зөөлэрүүлгэ хэхэ, ургамалай үлүү жэжэ набшаһануудые хухалжа хаяха ба үбшэнтэй ба хоротонтой тэмсэхэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэлгэ хангаха;

б) колхозуудта ба совхозуудта бии байгаа хатаалгын байрануудые саг болзор соонь заһабарилха, тэрэшэлэн ажахын барилгануудые тамхи ба махорко хатаахын тулада тааруулан хэрэглэхэ ябадал хангаха;

в) махорко хатаалгые түргэдхэхын тулада махоркын ургамалые хуряахаһаа 3—4 үдэр урид хабтагар хабтагараар таһалха, тиихэдээ отологдоһон махоркые поли дээрэ нэгэ үдэрһөө дээшэ үлөөхэ ба һарабшагүй газарнуудта тэрэние хатааха ябадал гаргахагүй;

г) тамхинай набшануудые техническэ гүйсэд болбосороод байхадань 5—7 дахин гаралгаар (хухалалгаар) хуряажа дүүргэхэ, тиихэдээ набшануудай үлүү ехээр болбосорхо, тэрэшэлэн тэдэнние үшөө болбосороогүй байхадань хурдаха ябадал гаргахагүй;

д) тамхи ба махорко хуряалгые хүйтэнэй эхилхын урда тээ дүүргэхэ ба түүхэй эдые гүрэндэ тушаалга — тогтоогдоһон болзорнуудта дүүргэхэ.

X. Кок-сагызай хуряалга ба бэлэдхэлгэ

54. Кок-сагыз таридаг районуудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай шухалын шухала зорилго хадаа 1950 ондо кок-сагызай үрһэнүүдэй ба үндэһэнүүдэй үндэр ургаса абаха ба кок-сагызай үрһэнүүдэй ба үндэһэнүүдэй бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбүүдые заатагүй дүүргэхэ ябадал мүн гэжэ тоолохо. Энээнэй тулада:

а) кок-сагызай тарилгын хойноһоо нарин харууһа эмхидхэхэ, вегетационно үедэнь үбһэ түүлгые ба ряд хоорондын зөөлэрүүлгэ хэхэ ябадал эмхидхэхэ;

б) хоёр жэлэй ба нэгэ жэлэй плантацинуудта кок-сагызай үрһэнүүдые саг болзор соонь суглуулха ба үрһэ бэлэдхэлгын түсэбые колхоз ба совхоз бүхэнэй заатагүй дүүргэхэ ябадал хангаха; кок-сагызай үрһые нэлэнхыдэнь суглуулха үедэ каучук таридаг бригадануудта ба звенонуудта туһаламжа хүргэхын тулада эдэ колхозуудай ажал хэжэ шадаха колхознигуудые ба үхибүүдые үрһэ суглуулгада нэмэжэ хабаадуулха;

в) кок-сагызай үндэһэнүүдые малтаха ба ургасыень бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааха бүхы худэлмэринүүдые 1950 оной августын 15-һаа хожом бэшэ дүүргэхын тулада хоёр жэлэй плантацинуудта кок-сагызай үндэһэнүүдые малталга үрһэ суглуулгын дүүрэхэтэй сасуу хаа хаанагүй үнгэргэхэ. Нэгэ жэлэй тарилгын талмайнуудта кок-сагызай үндэһэнүүдые малталга октябриин 20-һоо хожом бэшэ дүүргэхэ, тиихэдэ Украинска ССР-эй ба Белорусска ССР-эй районуудта үндэһэнүүдые малталга ноябриин 1 хүрэтэр дүүргэхэ. Гүрэндэ тушаахын тулада кок-сагызай үндэһэнүүдые бэлэдхэлэй пунктнуудта зөөжэ асаралгые хаа хаанагүй ноябриин 1-һээ хожом бэшэ дүүргэхэ:

г) каучук таридаг бригадануудта ба звенонуудта худэлмэрилдэг колхознигуудые кок-сагызай хойноһоо харууһа хэхэ, үрһэнүүдые суглуулха ба үндэһэнүүдые малтаха үедэ кок-сагыз тарилгатай холбоогүй бусад худэлмэринүүдтэ һамааруулха ябадал хорихо.

55. Кок-сагызай үндэһэнүүдые ба үрһэнүүдые тушаажа абаха бэлэдхэлэй пунктнуудай бэлэн болоһоние һарын болзор соо шалгахыень ба кок-сагызай үрһэнүүдые ба үндэһэнүүдые саг болзор соонь ба таһалгаряагүйгөөр тушаажа абаха ябадалые ба колхозуудай тушааһан продукциин түлөө колхозуудтай тоосоое саг болзор соонь хэхэ ябадал хангахыень химическэ промышленностиин Министерствые уялгалха.

Кок-сагызай үрһэ тушааһан колхозуудта тогтоогдоһон гуримаар ороохо тараанай (шэниисын) үгтамжын худалдалгые хангахыень бэлэдхэлнүүдэй Министерствые уялгалха.

XI. Хартаабха болон овощние хуряалга ба бэлэдхэлгэ

56. СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые, нютагуудтахи партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудые уялгалха гэбэл:

а) колхозуудта ба совхозуудта овощиин ба хартаабхын тарилгын хойноһоо хаһа саг соонь харууһа хэхэ ябадал—буртаг үбһэ түүхэ, ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, шорой обоолхо ба һэбэрүүлхэ, элдэб хоротонтой тэмсэхэ хэмжээябуулгануудые бэелүүлхэ ба уһалагдадаг участогууд дээрэ уһалалга хэхэ ябадал эмхидхэлгые хангаха;

б) хартаабха хуряадаг бии байгаа бүхы тракторна машинануудые хартаабха хуряалгада түхеэрхэ ба хүсэдөөр хэрэглэхэ, хуряалга хэхэ даалгабари машина бүхэндэ тогтоохо ба тэрэшэлэн овощь ба хартаабха хадагалдаг газарнуудые 1950 оной сентябриин 1 болотор заһабарилха ба дезинфекцилхэ;

в) РСФСР-эй хойтохи центральна ба зүүн зүгэй районуудта, Казахска ССР-эй зүүн зүгэй ба хойто районуудта хартаабха хуряалгые октябриин 1-һээ оройтуулангүй, бусад районуудта—хүйтэн болотор дүүргэхэ, үдэр соо малтаһан бүхы хартаабхаяа тэрэ үдэртэнь суглуулха, хатааха ба тэрэние бэлэдхэлэй пунктнуудта ба хадагалха газарнуудта зөөжэ абаашаха ябадал эмхидхэхэ. Хартаабха хуряаһанайнгаа һүүлээр гээгдэһэн хартаабхануудые суглуулалсан хуряагдаһан участогуудаа хахалха.

57. СССР-эй бэлэдхэлэй Министерствые, Центросоюзые, худалдаа наймаанай Министерствые, СССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерствые, хартаабха болон овощь бэлэдхэлгэ ябуулдаг бусад Министерствонүүд ба ведомствонүүдые, мүн тэрэшэлэн нютагуудтахи партийна ба советскэ органуудые уялгалха гэбэл:

а) хартаабхые болон овощние таһалгаряагүй хүлеэн абажа байха ба саашань ябуулжа байхын тулада бэлэдхэлэй саг үргэлжын ба саг зуурын пунктнуудые, шэгнүүр болон бусад хэрэгсэлнүүдые 1950 оной июлиин 1 болотор бэлэдхэхэ, хартаабха ба овощние хадагалха складуудай түхеэрэлгые 1950 оной сентябриин 1 болотор дүүргэхэ.

Хартаабха болон овощиин ехээр тушаагдажа байха үедэ бэлэдхэлэй пунктнуудай түхэреэн сүүдхын худэлмэри эмхидхэхэ;

б) гүрэнэй түсэбэй ёһоор хартаабха абадаг нютагуудтахи торгнууд, ОРС-нууд болон бусад организацинуудые 1950 оной сентябриин 1-һээ оройтуулангүй хүдөөгэй районуудта ба колхозуудта нэрлэжэ үгэхэ ба өөрынгөө транспортаар хартаабха зөөхэ болон тэрэние үбэлдөө хадагалха газарта хэхэ даалгабаринуудые тэдэндэ тогтоохо.

XII. Үрһэнэй участогуудай болон үрһэнэй ногооной ургаса хуряалга

58. Үрһэнэй участогууд дээрэ ургуулагдаһан сортовой шэлэгдэмэл өөрын үрһөөр колхоз ба совхоз бүхэнние хүсэд хангалга, мүн тэрэшэлэн тогтоогдоһон хэмжээнэй страховой ба хойто жэлдэ үлэхэ үрһэнэй фонднуудые байгуулга хадаа партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай, совхозуудай, колхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй шухалын шухала зорилго мүн гэжэ тоолохо.

Хэдэ хэдэн областьнуудай, хизаарнуудай болон республикануудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд болбол колхозууд ба совхозуудые өөһэдынь үндэр шанартай сортовой үрһөөр хангахын тула шухала хэмжээнүүдые абангүй байжа, гүрэнэй ресурснуудһаа хүрэнгэ абаха гэжэ бододог колхозууд ба совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй иждевенческэ абари зангые даддална. Иимэ ябадал хадаа ороохо болон бусад культурануудай үрһые үлүү дахин зөөхэ, материальна болон мүнгэн зөөринүүдые ашаг туһагүйгөөр гаргашалха ябадалда хүргэдэг, тиихэдэ нютагай байдалда дадаагүй сортнуудай үрһөөр тарилга хэлгэ хадаа хүдөө ажахын культурануудай ургасые доошолуулха ябадалда хүргэдэг байна, энэ болбол гүрэндэ, колхоздо ба колхознигуудта ехэхэн гарза хохидол ушаруулдаг байна.

Үрһэнэй участогууд дээрэ ургуулагдаһан хүдөө ажахын культурануудай ба ногоонуудай өөрын шэлэгдэмэл сортовой үрһэнүүдээр колхозуудай ба совхозуудай хангагданги байдалые колхозууд, МТС-үүд, совхозууд, районууд, областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай худэлмэриин дүнгүүдые гаргахадаа хараадаа абаха ябадалые шухалада мэдэрхэ. Таряа болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхын хажуугаар, өөрыгөө намарай ба хабарай тарилга хэхэ өөрын үрһөөр хүсэд хангаһан ба мүн тэрэшэлэн тогтоогдоһон хэмжээгээр страховой болон хойто жэлдэ үлэхэ үрһэнэй фонднуудые хааһан имагтал тиимэ колхозууд, совхозууд, районууд, областьнууд, хизаарнууд ба республикануудые хүдөө ажахын худэлмэринүүдэй түсэбые дүүргэһэн дээрэ тоолохо.

59. СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые, областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай партийна ба советскэ органуудые уялгалха гэбэл:

а) культура бүхэндэ гэжэ тогтоогдоһон хэмжээгээр үрһэнэй участогуудые али зэргын зүбөөр таһалһан ба бэшэһэн тухай бүхы колхозууд ба совхозуудта ургаса хуряалгын эхилхэһээ урид 10 хоногһоо оройтонгүй шалгалта хэхэ. Гэнтын аюулһаа боложо үрһэнэй участогуудай ургасань колхозой үрһэнэй хэрэглэмжые хангажа шадахагүй гү, али апробациин мэдээнэй ёһоор үрһэнэй участогуудай ургасань хүрэнгэдэ хэрэглэжэ болохогүй байһан ушарта ниитэ тарилгын үлэмжэ ургасатай, һайн участогуудһаа, түрүүшын ээлжээндэ районированно сортнуудһаа үрһэнэй участогуудые тус тус ушарта райгүйсэдкомой зүбшөөлтэйгөөр, хууляар тогтоогдоһон хэмжээгээр, илган үгэжэ болохо байна. Үрһэнэй участогууд зохихо культурануудай хуряалгые эхилхэһээ урид табан хоногһоо оройтонгүй һэлгэгдэхэ байна;

б) колхозууд ба совхозуудай үрһэнэй участогуудһаа абтаха үрһэнэй тарилгын шанарые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор үрһэнэй участогууд дээрэхи тарилгын хойноһоо түрүүшын ээлжээнэй тон нариң харууһалгые вегетациин үедэ ургаса хуряалга хүрэтэр хэхэ, буртаг үбһэтэй, хоротон ба хүдөө ажахын ургамалнуудай үбшэнтэй тэмсэхэ ябадалда онсо анхаралаа хандуулха, үрһэнэй участогууд дээрэхи культурна ургамалнуудай ба бусад сортнуудай һалашагүй холимог буртагуудые түүхэ ябадалые, мүн тэрэшэлэн минеральна ба нютагай органическа үтэгжүүлгэнүүдээр нэмэлтэ тэжээл үгэхэ ябадалые үргэнөөр хэрэглэхэ;

в) үрһэнэй хүсэд эдеэшэжэ болоходонь, үрһэнэй участогуудай ургасые богони болзор соо ниитэ талмайн ургасаһаа амяарань хуряаха, хуряаһан сасуу үрһэнэй таряае сохихо, сэбэрлэхэ ба хатааха, тэрэшэлэн үрһэнэй таряае хадагалхын тула актын ёһоор кладовщигта тушаажа үгэхэ, тэрэ акт соо тушаажа үгтэһэн үрһэнэй материалай тоо ба шанарые тус тус культура ба сорт тушаань тэмдэглэхэ;

г) үрһэнэй участогуудһаа суглуулагдаһан үрһэнэй ороохые тарилгаһаа гадна ондоо ямар нэгэн хэрэгтэ гаргашалха ябадалые хорихо, колхозууд ба совхозуудай үрһэнэй фондын бүтэн байлгын ба зүбөөр хадагалагдажа байлгын хойноһоо шанга хиналта тогтоохо, тиин үрһэнэй ороохые гутаaха ба урихэ ябадалда гү, али тэрэние ондоо юумэндэ хэрэглэхэ ябадалда зэмэтэй хүнүүдые хатуу харюусалгада хабаадуулха;

д) райсемхозуудта ургасые түрүүшын ээлжээндэ ба үндэр шанартайгаар тон богони болзор соо хуряаха, сохихо ба сэбэрлэхэ ябадалые хангаха.

60. Олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонуудай үрһэтэ таряае саг соонь ба гээлтэгүйгөөр энэ жэлдэ хуряаха ябадал ба 1950 ондо үрһэнэй ногоо бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбые колхоз бүхэнэй тогтоогдомол болзор соо үгэ хүүргүйгөөр дүүргэхэ ябадал хангахыень СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй хлопководствын Министерствые, СССР-эй совхозуудай Министерствые, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудые уялгалха. Энээнэй тулада:

а) олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонуудай үрһэтэ тарилгын хойноһоо зохихо харууһа хэжэ, тэдэнние үбһэ тэжээл болгон сабшахагүй;

б) үрһэнэй ногооной сабшалга 3—4-һөө дээшэ бэшэ үдэр соо, тиин үрһые сохилго, элдэлгэ ба сэбэрлэлгые үрһэнэй ногооной хадагдажа эхилһэнһээ хойшо 20-һоо дээшэ бэшэ хоног соо үнгэргэхын тула үрһэнэй ногооной хуряалга, сохилго, элдэлгэ ба сэбэрлэлгые саг соонь үнгэргэхэ, үрһэнэй ногооe хуряахын ба элдэхын тулада хэрэгтэй тооной комбайнууд, молотилканууд ба зохихо түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан бусад машинануудые хангаха.

61. Үрһэнэй ногооe хуряаха ба сохихо худэлмэринүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэ комбайнернууд ба машинистнуудай үүсхэл эрмэлзэлгые дээшэлүүлхын тулада 1949 ондо байһан ажалай түлбэриин гуримые 1950 ондо хүсэндэнь үлөөхэ:

а) олон жэлэй ногооной үрһые комбайнерой хуряаһан гектар бүхэнние ороохото культурануудай 5 гектарта тоолохо;

б) үрһэнэй ногооe сохихо ба элдэхэ хэрэгтэ һайн шанартайгаар худэлмэрилһэн машинистнуудта клеверэй гү, али люцерныи үрһэнэй сохигдоһон, элдэгдэһэн ба сэбэрлэгдэһэн центнер бүхэнэй түлөө 1,5 килограмм хэмжээтэй ороохо нэмэлтэ түлбэри болгон үгэхыень колхозуудта һайшааха.

Олон жэлэй ногооe гансал сохилго дээрэ гү, али гансал элдэлгэ дээрэ худэлмэрилжэ байһан машинистнуудта эспарцедһээ гадна сохиһон гү, али элдэһэн ба сэбэрлэһэн центнер үрһэнэй түлөө 1 килограмм ороохо, тиин эспарцедэй үрһэнэй түлөө центнер бүхэндэ 500 грамм таряа үгэхэ.

62. Хүдөө ажахын худэлмэринүүдые, илангаяа ургаса хуряалгын үедэ хэдэ хэдэн областьнууд, хизаарнууд ба республикануудай ээлжээтүүлэн ябуулдаг болоһые буруу дээрэ тоолохо, тиихэдэ олохон колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд пар хахалалга, тарималмодоной хойноһоо харууһа хэлгэ, хадагдаһан тараанай газар хахалалга, намарай тарилга хэхэ газарые хахалалга, оройн культурануудай хойноһоо харууһа хэлгэ ба намарай пар хахалалга гэхэ зэргын тиимэ шухала худэлмэринүүдые хэдэггүй байна.

Мүнөө үеын хүдөө ажахын техникээр зэбсэглэгдэһэн колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд хадаа тэрэ техникые зүбөөр хэрэглээд байбал, ургаса хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэтэй нэгэн хамта хүдөө ажахын бусад худэлмэринүүдыешье хэжэ шадаха дүүрэн аргатай байһанние хараада абаад, ургаса хуряалгын үедэ ажал худэлмэрие ингэжэ буруугаар эмхидхэхэ ябадалаа орхихыень партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые, МТС-үүд, совхозууд ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

63. Хуряалгые богони болзор соо гээлтэгүйгөөр үнгэргэлгэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбые саг соонь дүүргэлгэ ба колхозууд болон совхозуудые өөрынь үрһөөр хангалга хадаа манай ороной хүсэ шадалые саашадань бүхэжүүлхэ ба арадай материальна тэниглэн байдалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ арадай ажахын шухалын шухала зорилго мүн болоно гэжэ хараадаа абаад, партийна организацинуудай, колхознигуудай, МТС ба совхозуудай, бэлэдхэлэй органуудай худэлмэрилэгшэдэй болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй оролдолго хүсэлэлгые ургаса хуряалга болон хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлгые саг соонь түхеэрхэ ба амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадалда хандуулхыень СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВКП(б)-гэй ЦК болбол партиин обкомууд, крайкомуудые, мүн союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые уялгална.

Бурят-Монголой курортнууд

Үзэсхэлэн һайхан Түнхэнэй талада, үндэр хадаһаа буунан түргэн уһата Хэнгэргэ гол дээрэ, саһата сагаан Саян уулын хаяада байһан «Аршан» курорт өөрынгөө хүдэлмэриие эхилбэ. Энэ хадаа Сибирь ба Дальна Востогто алдаршаһан курортнуудай нэгэн юм.

«Аршан» болбол гансахан хүсэ ехэтэ минеральна уһаараа илгарна бэшэ, мүн оршон тойрон байгаа гоё һайхан байгаалияараа алдар суута гараһан байна. Курортые шэглэн Түнхэн голые үгсэн гарахада урдаһаамнай ууҗам ехэ хотогор хүнды угтан нэмжынэ. Алад саашань харахада Саяанай үндэр уулын сабшамал шэнги эрид байсануул орьелтон, унаяр мана татан хүхэрнэ. Курорт дээрэ хүрөөд байхада салир хурса шулуун оройтой хаданууд һудалтана. Тэдэ хаданууд хадаа хуһан, улиаһан, рябина, мойһон, шэнэһэн, нарһан, хуша, жодоо, хасуури болон бусад шэлбэһэтэ ба набшаһата модоор бүрхөөгдэнхэй. Аршанһаа баруун ба зүүн тээшээшье харахада Түнхэнэй хабсагай хаданууд үнгэлиг һайхан байгаалиие урдамнай нээнэ.

Курорт болбол Хэнгэргэ голой зүүн эрьеэ дээрэ оршоно. «Аршан» курортын уһан хадаа һардагай бөөри дороһоо сорголон гаража байдаг.

Аршанһаа тэрээгүүр урдаһан Хэнгэргэ гол үндэр уулаһаа хүүюүртэн табсантажа буудаг байха юм. Иимэ хүүюүрнүүд (водопад) тус голдо олон.

Хэнгэргэ голой уһан тунгалаг һайханаараа бусад уһануудһаа илгарна. Тэрэ уһан ногоон үнгэтэй юм.

Амарагшад ба аргалуулагшадай уудаг минеральна булаг ба углекисло, радиоактивна ваннануудай аргаламжынгаа талаар ехэ хүсэтэй байдаг дээрэһээ арад зоной элүүрые бэхижүүлгэдэ ехэ туһа хүргэдэг. Тэндэ зүрхэнэй, хотын, эльгэнэй болон нервнэ үбшэнгүүдые амжалтатайгаар аргалдаг байха юм.

Автобусууд жэлэмэл гоё жэгдэхэн харгыгаар курортда ошоһошодые зөөдэг. Энэ жэлэй сезондо курорт дээрэхи байрануудта капитальна заһабаринууд хэгдэһэн ба тэдэ байрануудай талмай үргэдэхэгдэһэн байна. Мебельнүүдынь шэнэдхэгдэһэн, элдэб инвентарьнуудынь нэмээгдэнхэй. Эмнэлгынь кабинедүүдтэ аппаратуранууд нэмээгдэн табигдаһан байха юм.

150 метр гүнзэгэтэй үрэмдэлгэ хэгдэжэ дүүргэгдээд, шэнэ скважина ашаглалгада оруулагданхай. Тэндэһээнь суудхэ соо 200 мянга гаран литр хэмжүүртэй минеральна уһан гаргагдаха байна.

Мүн зүгын үүр ба үрэ жэмэстэ мододынь үргэдхэгдэнхэй. Мүнөө курортдо амарагшад курортын хамһабарин ажахыһаа шэнэ ургасын овощь абадаг болоо. Тэрэшэлэн тус курорт элдэб ассортиментын продукгнуудаар хангагданхай.

Байгша июнин 11-нээ Байгалай зүүн эрьеэ дээрэ байдаг «Горячинск» курортын сезон нээгдэбэ. Энэ курорт уула хада, ой модоор хүрээлэгдэнһэн ехэ һайхан газарта байдаг. Тэндэхи ой соогуур элдэб жэмэс, һамар элбэгээр ургадаг байна. Байгалай эрьедэшье тунгалаг арюухан агаар, үзэсхэлэн һайхан байгаали курортнуудай хүсэд шадалда нэмэри үгэнэ.

Энэ курорт болбол 55 градус халуунтай, сернистэ минеральна уһатай юм. Тус курортын гэр байранууд яһала һайнаар заһабарилагдаа. Энэ жэлдэ электричествотэй болохо, тэндэ физиокабинет түхеэрэгдэбэ.

Эндэ үе мүсын ба травматическа ба ревматическа хүушан үбшэнтэн болон бусад аргалагдадаг юм. Илангаа тус курорт бруцеллез үбшэнтэндэ ехэ туһа үзүүлдэг байна.

Июнин 10-һаа Ильинскиин ба Дээдэ-Березовкын санаторинууд хүдэлмэрилжэ эхилээ. Тэдэ санаторинуудта зохихо заһабари хэгдэжэ, сэгээ (кумыс) болон бусад шухала хэрэгсэлнүүд бэлэдхэгдэнхэй.

Манай эндэхи минеральна уһануудай өөрынгөө эмнэлгын хүсэ шадалаар алдаршаһан дээрэһээнь ороной центральна областьнууд һаа арад зон ерэжэ амардаг ба аргалуулдаг байна.

Энэ жэлдэ республикын курорт ба санаторинуудта 2500 гаран хүн амарха ба аргалуулха юм.

Л. Резницкий,

БМАССР-эй элүүрые хамгаалгын министрые орлогшо.

Холбоото Штадуудта эб найрамдал хамгаалха хүдэлөөн

НЬЮ-ЙОРК, июнин 15. (ТАСС). «Эб найрамдалай уряае дэмжэхэ американска залуушуулай комитет» һүүлэй гурбан неделин турша дотор 20 хүрэтэр наһанай 50 мянган залуу хүнүүд атомна бомбо хорихые эрингэн уряада гар табиба. Американска компартиин ударидагшадай нэгэн Клодия Джонс хадаа «Дейли Уоркер» газетэдэ июнин 12-то толилогдоһон статья соогоо эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн эхэнэрнүүдэй дунда дэлгэрһэн тухай бэшэнэ.

Орегон штадта эб найрамдал хамгаалха эхэнэрнүүдэй комитет эб найрамдал хамгаалха кампаниие үргэнөөр дэлгэрүүлһэн ба Саг үргэлжын комитедэй уряатай листовконуудаар хангахынь эб найрамдалай тала баригшадай информационно центрые бусадһаа түрүүлэн гуйһан байна гэжэ Джонс заана.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй немецкэ комитедэй секретариадай мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июнин 14. (ТАСС). Дүтэлжэ байгаа дайнай аюулһаа ямар аргаар зайсаха тухай Баруун Германиин хүн зондо тайлбарилан ойлгуулхын тула Баруун Германитай харилсаха бүхы арга боломжонуудые ашаглахые уряалһан «Нейес Дейчланд» газетын уряа тушаа эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй Комитедэй секретариат мэдүүлгэ хэбэ.

«Нейес Дейчланд» газетын уряа хадаа,—гэжэ Комитедэй секретариадай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ,— эб найрамдалай тала баригшадай бүхэдэлхэйн хоёрдохи конгрессэтэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ үгаа ехэ нэмэри болоно. Тус уряа хадаа германска демократическа республикадахи эб найрамдалай түлөө хүдэлөөндэ угаа ехэ ашаг туһа үзүүлхэ, городской болон квартальна организацинуудые түргэнөөр байгуулха ябадалые хүнгэдхэхэ байна».

Австралида антиправительственна демонстраци болобо

СИДНЕЙ, июнин 15. (ТАСС). Урда шэнэ Уэльс штадай либеральна партиин һунгуулиин урда тээхи митинг дээрэ сиднейскэ ратушада австралийска премьерминистр Мензисэй үгэ хэлэхэ үедэ ратушые полицин ехэ отряд хамгаалан байба. Тиин коммунистическэ партиие хорихо тухай федеральна правительствын хуулиин проектдэ эсэргүү бурушаалһан арадай демонстрацида һаад хэхэ гэжэ һэн байгаа.

Либеральна ба аграрна партинууд, тэрэшэлэн федеральна правительство «коммунизмые усадхахаар» хараална гэжэ Мензисэй мэдүүлхэдэнь буруушаалай хашхаралданууд болобо. Полици олон хүнүүдые ратушаһаа үлдэн гаргаһан ба 100 хүниие «агрессивнэ аашаа гаргаба» гэжэ гэмнэһэн байна.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, митингдэ байлсаһан хүнүүдэй гурбаһай нэгэ хубинь «Бидэнэр эб найрамдал хүсэнэбди!», «Атомна бомбые хорихо хэрэгтэй!» гэһэн хашхаралданууднаар Мензисэй үгые олон удаа таһалба.

Ажалшадай амаралта тухай Чехословакиин арадай правительствын анхарал

ПРАГА, июнин 13. (ТАСС). Чехословацка гүрэн хадаа ажалшадай бэеын элүүр тухай анхарал оролдолгые үдэр бүхэн гаргана. Тус орон дотор шэнэ больницанууд, санаторинууд, амаралтын байшангууд нээгдэнэ.

Курортнуудта амаралтаа үнгэргэдэг хүнүүдэй тоо Чехословакида жэл бүри олошорно. Хэрбээ 1945 ондо амаралтын байшангуудта 4400 хүн ошоо һаа, 1949 ондо 207.100 хүн ошоһон байна. 1950 ондо 250 мянган ажалшад амаралтаа санаторинууд болон амаралтын байшангуудта үнгэргэхэ юм.

Арадай гүрэн хадаа үхибүүдэй амаралтада ехэ анхарал хандуулна. 1950 ондо курортнууд ба амаралтын байшангуудта эльгээгдэхэн хүүгэдэй тоо 140 мянган хүн болохо байна

Чехословацка республикын президентээр Клемент Готвальд һунгагдаһаар хоёр жэл болобо

ПРАГА, июнин 14. (ТАСС). Чехословацка республикын президентээр Клемент Готвальдын һунгагдаһаар хоёр жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ. Бүхы газетэнүүд энэ үдэртэ түрүү статьянуудые зорюулба.

Клемент Готвальдын зохёолнуудые хэблэн гаргаха тухай Чехословакиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Секретариадай тогтоолые газетэнүүд толилбо.

Американска засагаархидай аашада эсэргүү юристнүүддемократуудай уласхоорондын ассоциацин буруушаал

ПАРИЖ, июнин 13. (ТАСС). Юристнүүд-демократуудай уласхоорондын ассоциаци хадаа антиамериканска ажал-ябуулгые мурдэхэ комисси гэдэгтэ комитедэй гэшүүдэй нэрэнүүдые мэдээсэхэһээ арсаһанай түлөө сүүдлэдэһэн «антифашистнууд—эмигрантнуудта туһалха нэгэдэмэл комитедэй» 11 хүтэлбэрилэгшэдые түрмэдэ хааһан ябадалда эсэргүү эрид буруушаалые США-гэй президент Трумэндэ мэдүүлбэ.

„Нью-Йорк Уорлд телеграм Энд сан" газетын албахаагшадай забастовко

НЬЮ-ЙОРК, июнин 12. (ТАСС). Үйлэдбэриин профсоюзуудай конгрессэтэ орогдог газетнэгильдиин профсоюзай Нью-Йорк ско отделени хадаа «Нью-Йорк Уорлд Телеграм энд сан» газетын албахаагшадай забастовко соносхобо. Забастовконь июнин 13-да эхилжэ байна. Профсоюз ба газетын администрациин хоорондо хэлсээнүүдэй амжалтагүйгөөр дүүрэһэнэй һүүлээр тус забастовко соносхогдобо. Редакциин 540 албахаагшадай хүдэлмэритэй холбоотой асуудалнууд хэлсээнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Профсоюз хадаа салин хүлһэ дээшэлүүлхые нэгэ жэлэй болзороор коллективнэ договор баталхые, «алмалтын зорилгоор» хүдэлмэрилөө гаргалгатай холбоотой асуудалнуудые арбитражна ёһоор шиидхэбэрилхые эрибэ.

Газетын администраци эдэ эрилтэнүүдыень буруушааһан байгаа.

Атомна зэбсэг хорихын түлөө

БЕРЛИН, июнин 13. (ТАСС). Майнцда ехэ бүлэг американска солдадууд-негрнүүд Стокгольмско уряада гар табяа гэжэ «Нейес Дейчланд» газетэ мэдээсэнэ. Баварин ба Гессендэ американска зээмдэлгын сэрэгүүдэй олон тоото солдадууд уряада гар табяа.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

★ Францида хүдэлмэриингүйшүүлэй тоо олошорно. Олохон предприятинуудай штадуудаа саг үргэлжэ багадхана. Һаяхан агаарай зам харилсаанай кампаниин главна дирекци 1 мянган хүдэлмэришэдые хүдэлмэриһөөнь гаргаха шиидхэбэри абаа. «Сосьете де Фораж» предприятиин хүтэлбэри 650 хүдэлмэришэдые хүдэлмэриһөөнь гаргаха гэбэ.

★ Хойто Рейн-Вестфали газар нютагта (английска зээмдэлгын зоно) экономическа хүндэ байдалһаа боложо энэ оной апрельдэ 181 хүн бэеэ хорложо алаба гэжэ «Националь-Цейтунг» газетэ бэшэнэ.

★ Лос Негрос арал дээрэ (Австрали) японско сэрэгэй 95 гэмтэдые сүүдлэжэ эхилбэ. Сүүдлэгдэгшэдэй тоодо японско гурбан генерал ба гурбан адмирал бии байна.

★ США-гэй үнгэрһэн жэлдэ болоһон гэнтын аюулаар 15 мянган хүн үхэһэн, 79 мянган хүн гүйсэд инвалид болоһон ба 1870 мянган хүн гэмтэлтэ абаһан байна гэжэ президент Трумэн мэдүүлбэ.

★ Венгриин экономическа байгуулалтада зорюулагдаһан выставкэ Шанхайда боложо дүүрбэ. 10 үдэрэй турша дотор 40.568 хүн тус выставкые хараа.

★ Хитадай Шэньси ба Шаньдунь провинцинуудта хлопок тарилга дүүрбэ. Үнгэрһэн жэлэйхиһээ 567 мянган гектар газарта үлүү таригдаа.

★ Нэгэ һарын турша дотор Турцида 30 гаран хүн арестовалагдаа. Тэдэнэр «коммунистическэ сеть» гэдэгтэ ороо гэжэ һэжэглэгдэнэ.

★ Турмэдэ байгаад хүндөөр үбшэлһэн 60 хүн Икария арал дээрэһэн Монте Рахе сумын шингэтэй хүйтэн подвалнууд соо сүүдүүлгөөр байлгагдажа байна гэжэ афинска «Махи» газетэ мэдээсэнэ. Засагаархид тэдэнэндэ медицинскэ ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй.

Багетнэ искусство хүгжэжэ байна

1949 оной февраль һарада Бурят-Монголой уранзураашадай Союзай мастерскойн дэргэдэ багетнэ тахаг нээгдэһэн байгаа.

Багет гээшэ юуб гэхэдэ, уранзурагуудай, портредүүдэй хүрээе гоё һайханаар һиилэһэн хэбээр ниажа хэхэ ажал, һиилэлгын творчество мүн болоно.

Арадай уранзураашa Цыренжап Сампилович Сампиловай үүсхэлээр эхи табигдаһан тэрэ багетнэ тахаг урга-ургаһаар мүнөө бүхэли цех болоо. Энэ хэрэгые эхилхэдэнь гансахан мастер — Дмитрий Ольхинов байһан юм. Дмитрий Ольхинов манай республикын байдалдахи энэ шэнэ хэрэгые ехээр һонирхожо, кадрнуудые хурдан түргэнөөр бэлэдхэжэ эхилээ һэн. Мүнөө Зэдын аймагай простой колхозник ябаһан Гончик Будажапович Чагдуров үндэр мэргэжэлтэй уран мастер болонхой. Тиихэдэ нүхэр Ольхиновай һургаһан Сергей Балданов, Николай Баторов, Борис Качуров болон бусад уран бэрхэ багетчигүүд болоһон байна.

Эдэнэр творческо хүдэлмэридөө горьтойхон амжалта туйлаа. Мүнөө 18 янзын рельефнэ (гүйхэн һиилүүртэй), хадэн олон янзын барельефнэ (гүнзэгы һиилүүртэй) хүрээнүүдые бүтээн гаргана.

Багетнэ цехые даагша нүхэр Д. Ольхинов иигэжэ хөөрэнэ:

— Хүрээ бүхэн зурагай удхатай таарамжалуулагдан гоёогдоһон байха ёһотой юм. Мүнөө бидэнэр национальна формотой, гүнзэгы политическэ удхатай рельефүүдые байгуулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди. Жэшээлхэдэ, энэ хүрээе дүб ба лаврын набшаар шэмэбэйдэн, яахадааб гэхэдэ, дүб-алдар соло, лавра-амгалан тайбан гэһэн удхатай. Тиимэһээ энэ хүрээ дотор манай агуужа алдарта багша, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахигша нүхэр Сталинай портрет һуулгагдаха байна, — гээд бүтээжэ байһан алтан хүрээгээ харуулна.

Бурят-Монголой багетнэ мастернууд гансахан республика дотороо бэшэ, мүн Чита, Хабаровск, Иркутск ба Красноярскда мэдээжэ болонхой. Эдэ хизаар ба областьнуудһаа тон олон захилнууд ерэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, энэ цех мүнөө Читинскэ областьһоо 500.000 гаран түхэригэй захил абаад бүтээжэ байна.

Уранзураашадай Союзай мастерскойнуудые даагша нүхэр Л. Гергесов иигэжэ хөөрэнэ:

— Манай багетнэ цех үнгэрэгшэ дүрбэн һара соо бүхы 1950 оноойнгоо түсэбые 240 процент дүүргээ. Багетчигүүдэй творческо үүсхэл угаа ехэ. Тэдэнэр рельеф болон барельефүүдые ниадаг массые (зүйлнүүдые) өөһэдөө буйлуулдаг байна. Тэдэнэй мүн тэрэнэйһээ шанарые үдэр ерэхэ бүри улам һайжаруулна, шэрдэлгэ, алталагые гоё һайхан болгоно.

Энэнь зүб. Гоё һайханаар бүтээһэн хүрээ рамануудынь харахада үнэхөөрөө бронзоор гү, али алтаар бүтээгдээ гэжэ һанамаар.

— Багетнэ үйлэдбэриин бүхы бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые механизироваха һанаатай ба аргатайшье байнабди. Тиигэбэлнай бүтээһэн зүйлнэмнай өөрын үнэ 5 дахин шахуу химдарха юм, — гэжэ багетнэ цехынхид мэдүүлнэ.

Энэ хүдэлмэридэ бүри олон урашуулые хабаадуулжа, искусствын энэ нэгэн һалбариие улам сааша хүгжөөхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ тэрэниие гансахан зураг, портредүүдые шэмэхэ бэшэ, мүн гэр байрын дотор хана, оройнуудые шэмэхэ хэрэгтэ хандуулбал һайн байгаа гэжэ һанагдана.

Ц. Зандинов.

Модо урадхуулга—гүрэнэй шухала хэрэг

Манай ушам ехэ Эхэ орон дотор угааехэ барилганууд бодожо байна. Фабрика ба заводуудай, гэр байрын, шахта ба руднигуудай барилгануудта, саарһанай ба фанерно заводуудта, мүн арадай ажахын бусадшье һалбаринуудта модон угаа ехээр хэрэглэгдэнэ гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ.

Бурят-Монголой модошод үнгэрэгшэ намар-үбэлэй сезон соо хэдэн зуун мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, арадай ажахыда эльгээгдэхынь тулада уһанай эрье дээр абаашаа.

Уһаар модо урадхуулга хадаа ямаршье транспортһаа үнэгүй ба ехэ таарамжатай транспорт мүн. Ой модоной ба саарһанай промышленностиин предприятинуудай бэлэдхэһэн бүхы модоной хахадһаа эхэнхинь уһаар зөөгдэдэг юм. Тиимэһээ модо урадхуулгашад, хүдэлмэришэдэй, модо урадхуулга дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан колхозниугуудай урда тон ехэ ба хүндэтэй зорилго табигданхай. Тэдэнэр бэлэдхэгшэдэй намар-үбэлэй үедэ хэһэн ехэ ажалые захадань гаргаха—уһанай эрьедэ абаашагдаһан модые саг болзор соонь хэрэглэгшэдтэ хүргэхэ зорилготой. Энэ зорилго тон ехэ ба хүндэтэй. Мүнөө жэлдэ модо урадхуулха гол мүрэнүүд үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ ехэ оройтожо хайлаа. Тиимэһээнь, модо урадхуулагшад хурдан түргэнөөр ажаллаха ёһотой болоно.

Республикын модошод нэгэ һара соо хүдэлмэриэ зуураа. Урадхуулгын түсэбые мүн бэшээр дүүргэжэ шадаха байһанаа харуулба.

Итанца гол ба тэрээндэ шудхадаг Иркилик голоор модо урадхуулга тогтоогдоһон болороһоо 18 үдэрөөр урид дүүргэгдэбэ. Турка голоор модо урадхуулга 4 үдэрөөр уридшалан дүүргэнэн ба Оронго голоор урадхуулга нёдондо жэлэйхиһээ нилээд амжалтатайгаар ябуулагдажа байна.

Үдэ голоор модо урадхуулгын хүдэлмэриин хэды оройтожо эхилһэн ба урадхуулгын хэмжээнэй хэды ехэдхэгдэһэн байбашье, эндэхи участогайхид модо уһа руу табилгые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Тэдэнэр уһанһаа модо гаргалгые мүн лэ амжалтатайгаар ябуулжа гарагнтаа модо орохо байха гэжэ һанадамаар байха юм.

Модо урадхуулгын хүдэлмэридэ хэдэ хэдэн һайн зүйлнүүдэй байбашье, ехэнхэд дутагдалнууд бии байна. Эдэ дутагдалнуудай нэгэнинь юуб гэхэдэ, урадхуулгадаһан модые уһанһаань гаргаха, вагонуудта ашаалалгын ехээр гэгдэһэн ябадал болоно. Модо урадхуулгын Үдын контоор (директорынь нүхэр Титенко) шэнэ модоной урдажа ерэтэр хуушан модоёо хүдөөдэ гаргаха ябадалые хангаагүй. Онохойн модоной комбинат (директорынь нүхэр Газизов), Улан-Үдын модоной завод модо уһанһаа гаргалгые ехэ гээгдэлтэйгээр эхилжэ, май һарынгаа түсэбые дүүргэнгүй байһаһаа гадна, мүнөө хүрэтэр графигта ороогүй байнаар. Сэлэнгын шпалозавод мүн лэ модо гаргалгада бэлэдхэлгүй байшоо.

«Бурмонголлес» трестын модо урадхуулгын предприятинууд, илангаа Үдын конторо хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилха ябадалые тоодоггүй дээрэһээ иимэ гээгдэлдэ ороо.

Гэхэ зуура, парти ба правительствын анхаралай ашаар ой модоной промышленность, тэрэнэй модо урадхуулгын һалбари һүүлэй жэлнүүдтэ тусхай механизмуудые тон олоор абаа. Жэшээлхэдэ, энэ сахан мүнөө жэл Үдын конторо хүсэ ехэтэй хоёр универсальна агрегат, хоёр мотолебёдка, «КТ—12» трактор нүүдэл электростанцинуудай «ТЛ—3» гэжэ лебёдко абаһан байна. Гэбэшье, эдэ механизмуудые тоодоггүй, хүдэлмэринь зүбөөр эмхидхэгдээгүй байна. Тиимэһээнь тэдэ механизмуудай бүтээсэнь хэлэшэгүй бага, ходоло эбдэрдэг гү, али хоһон байдаг байха юм.

Модо урадхуулгын Үдын конторын болон бусадшье предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд антимеханизаторска үзэл бодолые усадхажа, бүхы механизмуудай үндэр бүтээсэтэ ажалые хангаха уялгатай.

Модо урадхуулга дээрэхи ажалай бүтээсын ба түлбэриин талаар мүн томо дутагдалнууд бии. Онохойн рейдовэ участогто (начальнигынь нүхэр Мироненко), Улан-Удын рейдовэ участогай 20-дохи километртэ (мастернь нүхэр Качин) шалгалта хэжэ үзэхэдэ, хүдэлмэрэин наряд-захилнууд хүдэлмэришэдтэ барюулагдадаггүй, гэһэн ажалынь муугаар бүридхэгдэдэг байгаа. Иимэ дутагдалнууд бусадшье участогуудта үзэгдэнэ.

Бүридхэлгүйгөөр бодото социалистическэ мүрысөөн абуулхын аргагүй. Тиихэдэ бүхы хүдэлмэришэдые мүрысөөндэ хабаадуулаагүй дөө, ажалые зүбөөр эмхидхээгүйдөө гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ аргагүй гэжэ модо урадхуулгын хүтэлбэрилэгшэ бүхэн ойлгохо ёһотой.

Гүрэнэй удхашанартай энэ шухала зорилгые бэелүүлхэ ябадалда зарим аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд тон харюусалгагүйгөөр хандана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр модо урадхуулгада нилээд олон хүдэлмэришэдые эльгээгээгүй.

Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймаг модо урадхуулга дээрэ 190 хүниие эльгээхэ түсэбтэй байһан аад, оройдоо 87 хүниие эльгээгээ. Яруунын аймаг 150 хүнэй орондо 96 хүниие эльгээһэн байна. Мүн Тарбагатайн, Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын ба бусад аймагууд нилээд олон хүнүүдые дутуу эльгээһэн байха юм.

Манай республикын партийна ба советскэ организацинууд модо урадхуулгада эльгээхэ ёһотой хүнүүдые түргэн шэлэн олоно, предприятинууд дээрэнь эльгээхэ шухала.

Мүнөө бага голнуудаар, тойруу участогуудаар модо урадхуулгада эгээн һайн саг байна. Хэрбээ энээнһээ оройтобол голнууд уерлэжэ, модонуудай гээлтэ хоролтодо орохо байһаниие мартаха хэрэггүй.

Модо урадхуулгын Үдын конторын түрүү хүдэлмэрилэгшэд болбол модо урадхуулгые саг болзорһоонь урид гүйсэдхэхэ, уһанай эрьедэ асарагдаһан модые бултынь урадхуулжа, хоролто гээлтэгүйгөөр уһанһаань гаргаха гэһэн уялга абажа, бусад предприятинуудай коллективнүүдые социалистическэ мүрысөөндэ уряа. Модо урадхуулгын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна ба профсоюзна организацинууд бүхы хүдэлмэришэдые мүрысөөндэ хабаадуулха, мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой. Мүн тэдэнэр модо урадхуулга дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэдэй байра байдалыень, эдеэ хоолыень һайжаруулха, тэдэнэй культурна эрилтэнүүдые хангаха, жаяг заршамыень үргэхэ, ажал хүдэлмэриинь эмхидхэлые шангадхаха уялгатай.

Тиигэбэл гүрэнэй энэ шухала удхашанартай зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, арадайгаа ажахын элбэг ехэ байгаа модо материалаар шууд хангахабди.

Ф. Шеляпин, «Бурмонголлес» трестын эрхилэгшые модо урадхуулгын талаар орлогшо.

Харюусалгатай редактор **Д. Д. ЛУБСАНОВ.**

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

Гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй ордентэ оперо ба балледэй театрта—«Хүнэй басаган».

«Прогресс» кинотеатрта — «Джургайн халхабша» (үдэшэ). «Мэндэ амар, Москва» (үдэр).

«Эрдэм» кинотеатрта — «Баян бэри» (үдэшэ). «Пугачёв» (үдэр).

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1.80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3.23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4.52; пропаганды и агитации—7.85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—3.23; писем трудящихся и информации—6.84 (2 зв.); об'явлений 2.64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02321. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.